

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravišтво in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana,
Puccinijeva ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 4.50 L, polletno
9.- L, celoletno 18.- L; za inozemstvo: celoletno 30.40 L
Posamezna številka 50 cent.

Tajnik Stranke je obiskal Ljubljansko pokrajino

Izrazi vdanosti ljubljanskega župana — Veliko zborovanje
delavskih in delodajalskih združenj

V nedeljo je Tajnik Fašistične stranke Eks-
celenca Adelchi Serena obiskal Ljubljansko
pokrajino. Ljubljanska pokrajina je pozdra-
vila visokega gosta, ki je prišel, da spozna
življenje slovenskega naroda in tolmači nje-
gove potrebe in prizadevanja za kar najbolj
vdano sodelovanje na najvišjem mestu v Ri-
mu.

Od Postojne, kjer je Visoki komisar Emilio
Grazioli sprejel Ekscelenco Sereno, do Ljub-
ljane, so se zbrali v vseh večjih krajih za-
stopniki oblastev, šolska mladina, združenja
in skupine narodnih noš kakor tudi oddelki
vojske, da so izkazali Tajniku vojaške časti.
Na Rakeku in v Logatcu je Ekscelenca Sere-
na stopil iz vlaka in so se mu poklonili žu-
pani in zastopniki duhovščine, medtem ko ga
je šolska madina sprejela z »Giovinezze«. V
vseh krajih so se počastitve zaključile z vzkli-
ki Duceju.

V Ljubljano je prišel vlak z visokim go-
stom kmalu po 10. uri. Z njim se je pripeljal
tudi poveljnik armijskega zbora general Ro-
botti. Ljubljanska postaja je bila okrašena z
zastavami. Tajnika so sprejela fašistična za-
stopstva, zastopniki krajevnih oblastev in od-
delek vojske z godbo in zastavo. Ko je stopil
iz vlaka, je vojaška godba zaigrala državno
himno, ki so jo vsi navzoči poslušali odkritih
glav in z rimskim pozdravom. Minister Se-
rena je pregledal na peronu razvrščeni čast-
ni oddelek vojske in je nato v spremstvu z
Visokim komisarjem in visokimi predstavniki
Ljubljanske pokrajine odšel proti izhodu,
kjer ga je sprejel in pozdravil mestni župan
dr. Jure Adlešič.

»Ekscelenca! Srečen sem, ker imam veliko
čast sprejeti Vas kot zastopnika Rima, ki je

prisposoda prosvetljenosti, kulture in pravič-
nosti in najsvetejših tradicij. Srečen sem, da
Vam lahko izročim najvdanejši in najhvalež-
nejši pozdrav mesta Ljubljane. Kar je Duce
storil za Ljubljano, ne bo pozabil in ne mo-
re pozabiti naš narod, ki noče biti nehvale-
žen in izraža po meni obenem z dobrodošlico
svojo hvaležnost za ukrepe, ki jih je fašistič-
na vlada izdala v korist Ljubljane in njene
obnove. Čast, ki pripada beli Ljubljani z
obiskom Ministra in Tajnika Fašistične stran-
ke in najvišjega sodelavca Duceja, nas nav-
daja s ponosom v orepričanju, da Vam bo
ostal v dobrem spominu kratek obisk med
nami in da nam boste ohranili naklonenost
tudi v bodoče kakor v preteklosti!»

Tajnik se je zahvalil in izrazil svojo goto-
vost glede izrazov vdanosti. Tajnik je nato
šel skozi špalir fašističnih žen, ki so mu iz-
kazale tople počastitve in vzklikale Duceju in
fašistični Italiji.

S postaje se je visoki gost napotil v vladno
palačo, kjer mu je Visoki komisar predstavil
svoje sodelavce in zastopnike. Po razgovoru
z generalnim vikarjem Nadrahom, ki je za-
stopal odsotnega škofa, je Minister Serena
sprejel župana, ki so ga spremljali mestni
svetniki in načelniki mestnih uradov. Župan
je Ministru poklonil plaketo zaščitnika me-
sta sv. Jurija. Nato je Tajnik v zborovalni
dvorani sprejel zastopnike delavcev in delo-
dajalcev. Velika dvorana je bila polna slo-
venskih zastopnikov, ki so pozdravili zastop-
nika Duceja z navdušenimi klici »Živell!«. Klici
so se ponovili, ko je zastopnik delavcev
vzkliknil Kralju in Cesarju in Duceju.

Prvi je nato govoril predsednik Zveze de-
lodajalcev dr. Slokar. V imenu industrijcev

obrnitkov in drugih poklicnih združenj je za-
gotovil trdno voljo vseh za sodelovanje pri
gospodarski obnovi pokrajine. Delovne sile
pokrajine bodo tudi v znak hvaležnosti za de-
lo, ki ga je opravila in ga opravlja Italija v
prijateljskem slojem pokrajine, storile svojo
dolžnost skupno z ostalimi pokrajinami Kra-
ljevine, da se bo zmagovalno končala borba
fašistične Italije za njene pravice in za novi
red v Evropi.

Predsednik Zveze delavcev dr. Alujevič je
visokega gosta pozdravil v imenu slovenske-
ga delavstva in mu izrazil vdanost kot prve-
mu sodelavcu Duceja, ki je s svojo naklo-
njenostjo prebivalstvu pokrajine omogočil
nadaljno delo in življenje v trdem času voj-
ne. Delavci bodo zmerom pravično vrednotili
ukrepe za gospodarsko ureditev pokrajine in
bodo dokazali svojo vdanost. Javna dela,
rodbinske doklade, povišanje plač, ureditev
prehrane, ustanovitev sindikalnih združenj in
vsi drugi ukrepi socialnega in gospodarskega
značaja so ustvaritve, za katere bomo zme-
rom hvaležni in zaradi katerih odkritosrčno
pozdravljamo zastopnika države in stranke.

Minister in Tajnik Fašistične stranke je od-
govoril na pozdrave in izjavil, da je vesel,
ker je na tej krepki in velikodušni zemlji, ki
je postala nova, lepa pokrajina Italije. Zbra-
nim je sporočil pozdrave Duceja in izrazil
prepričanje, da se bo Ljubljana izkazala
vredno zaupanja in skrbi, ki jo kaže vlada-
vina. Minister Serena je nato govoril o kor-
poracijski in sindikalni organizaciji in z ve-
seljem ugotovil, da se v Ljubljani tipična
organizacija fašistične države srečno uveljav-
lja. Tajnik stranke je naglasil moč korporat-
ivne vladavine, ki je s svojim uveljavlje-
njem dokazala zgrešenost demokratičnih in
boljševiških miselnosti.

Besede Tajnika so navzočni večkrat pre-
kinili z vzkliki Duceju.

Ekscelenca Serena je nato odprl Dom Fa-
šija v palači bivšega italijanskega konzulata.
Kot zvezni Tajnik mu je Visoki komisar Eks-
celenca Grazioli predstavil inspektorje, taj-
nike in druge fašistične hierarhe v pokrajini.

Zatem se je visoki gost s spremstvom na-
potil v sedež GILL v prvem nadstropju Na-

Na levi pozdravlja visokega gosta logaški župan Ciril Oblak, na desni pa izreka ljubljanski župan dr. Adlešič dobrodoščilo
na ljubljanski postaji

rodne galerije. Tu sta ga pozdravila zvezni podpoveljnik GIL profesor Cassani in šef Pertoldi. V sedežu GILL si je ogledal vse pisarne in se zanimal za razvoj združenja.

Ekscelenca Serena je obiskal nato vojaško pokopališče pri Sv. Križu, popoldne pa je v spremstvu Visokega komisarja, poveljnika armijskega zbora in divizijskega poveljnika pregledal čete v vojašnici grenadirjev.

Od tod je visoki gost odšel v sedež Dopolavora, nato pa je prisostvoval zborovanju fašističnih prvakov v vladni palači ob izročitvi prapora fašističnih žen iz Trsta ljubljanske.

skemu fašiju. Tam je tudi Visoki komisar kot zvezni Tajnik Ljubljane poudaril, da je obisk nagrada za vse tiste, ki delajo v novi pokrajini v službi stranke in po ukazih Duceja. Visoki komisar je poročal o delovanju zveze in minister se mu je zahvalil ter nagovoril fašiste Ljubljanske pokrajine, katere usoda je zvezana z Rimom. Tajnikove besede so zbudile veliko navdušenje. Zborovanje se je zaključilo s petjem »Giovinezze«.

Ekscelenca Serena je odpotoval iz Ljubljane proti večeru. Visoki komisar Emilio Grazioli ga je spremljal do Postojne.

nedolžnega prebivalstva. Če bo potrebno, bo Visoki komisar okrepe po potrebi postril. Ko je Italija zasedla novo pokrajino, ni od prebivalstva terjala nič drugega kakor dostojno vedenje in vdanost spričo ugodnosti, ki jih je nova vladavina naklonila. Če se bodo vse dobrohotne težnje vladavine spremenile, bodo temu krivi ljudje, ki počenjajo neumnosti in delajo zločine ne meneč se za prebivalstvo, ki hoče mir in red.

Visokemu komisarju se je zahvalil predstavnik delavstva in rekel, da slovensko delavstvo razume njegove besede in svarila in čuti hvaležnost za vso pozornost in podporo, ki jo je delavstvo deležno od Visokega komisarja in organov oblastev. Zastopnik delavstva mu je zagotovil, da bo vse delavstvo v tem smislu delalo tudi naprej v svojo korist in v korist prebivalstva, katerega del sestavlja, da bi s tem dvignilo blagostanje Ljubljanske pokrajine. Naposled so delavci z navdušenimi pozdravi izrazili svoje spoštovanje do Visokega komisarja in do Italije.

Visoki komisar slovenskemu delavstvu

Dne 21. t. m. so se v palači Visokega komisarijata zbrali številni delavski odposlanci pod vodstvom predsednika Pokrajinske delavske zveze dr. Alujeviča. Navzoča sta bila tudi zvezni podtajnik Gatti in izvedenec Delavske zveze Vagliano. Visoki komisar je prvikrat sklical k sebi predstavnike delavstva, da bi jim prikazal stanje, kakršno je našla Italija v novi pokrajini, in razložil delo, ki ga je nova vladavina že izvršila za obnovo pokrajine. Visoki komisar je povedal, da je bilo najkočljivejše vprašanje prehrane. Skladišča so bila izpraznjena, zato je bilo potrebno iz Italije uvoziti velike količine moke, riža in masti. Visoki komisar je navedel nekaj števil: iz Italije je prispelo v Ljubljansko pokrajino do konca oktobra 106.440 metrskih stotov krušne moke, 1622 metrskih stotov turšične moke, 17.840 metrskih stotov bele moke, 16.661 metrskih stotov riža, 11.300 metrskih stotov sladkorja in 3861 metrskih stotov maščob. Na osnovi teh navedb je Visoki komisar zavrnil zavijanje partizanov, ki trdijo, da je Italija pri nas oropala skladišča in pustila ljudi stradati. Ekscelenca Grazioli je potem označil delež, ki ga ima Fašistična vlada pri obnovitvenem delu v pokrajini.

Vlada se je posebno lotila vprašanja brezposelnosti delavstva in je to zadevo zgrabila pri korenini. Velika javna dela so se že začela, še več pa jih je v pripravi. Pri tem je omenil, da bodo stala razširitvena dela v ljubljanski bolnišnici 15 milijonov lir, dela za izpolnitev vseučilišča pa 22 milijonov lir.

Smešno je trditi, je izvajal Ekscelenca Grazioli, da bi bila ta dela izvedena v korist Italijanov, kakor trdijo partizani, kajti Italijani gotovo ne potrebujejo zastarele ljubljanske bolnišnice, pa tudi ne slovenskega vseučilišča. Iz besed Visokega komisarja so predstavniki delavstva lahko spoznali, da se je vlada lotila omenjenih vprašanj z resnostjo in razumevanjem pri čemer jo je vodila skrb za socialno pravičnost. Visoki komisar je potem orisal napore za izravnane razmerja med plačami in cenami. Mnogo je bilo tudi v tem pogledu že storjeno. Povedal pa je tudi, kaj še misli v tej smeri ukreniti. Ima pa prebivalstvo dolžnost, da pri tej zadevi sodeluje z oblastmi. Oblastva bodo zmerom varovala delavske koristi, da se bo delavstvu njegov zaslužek pravično in v redu izplačeval.

Visoki komisar se je znova povrnil k stanju v Ljubljanski pokrajini in ožigosal delovanje peščice komunistov, ki povzročajo orebivalstvu samo nepopravljivo škodo in zlo. Visoki komisar je zavrnil komunistično slepomišljenje z besedami, ali je mogoče smatrati za tlačitelja tistega, ki je prebivalstvu zagotovil hrano in varuje red? Prav gotovo so ljudstvu nevarnejši tisti, ki kradejo živila in vdirajo iz gozdov in raznih skrivališč in si iščejo hrano pri ljudeh. Da je tako res, govore številke o ropih in vdorih partizanov. Oblastva bodo napravila tudi v tem pogledu red, toda bati se je treba, da ne bodo novi strogi ukrepi izdani zavoljo teh dogodkov, zadeti tudi

Stari Egipčani so na podplate slikali svoje osebne sovražnike. Starinoslovci so zbrali podatke o tem, kakšne čevlje so nosili ljudje v starodavnem Egiptu, odnosno, kateri so bili tisti izvoljenci, ki so si lahko privoščili to razkošje. Iz zbranih podatkov se lahko sklepa, da so čevlji v nekdanjem Egiptu res veljali za razkošje, kajti nosili so jih le najbogatejši ljudje. Pravijo, da so bili v starodavnem Egiptu čevlji tako dragi, da bi bila njihova cena, če bi jo preračunali v zdajšnji denar, tako visoka, da bi celo milijonarji zastokali ob njej. Egipčani so nosili sandale, izdelovali pa so jih iz palmovih listov in iz lesa. Uporabljali so sicer tudi že tedaj usnje, toda le kot postransko potrebščino. Podplate so vedno delali iz palm. Znotraj so čevlje obložili z volno ali celo s svilo, da so bili bolj mehki. Imeli pa so Egipčani še to čudno navado, da so na podplate naslikali svoje osebne sovražnike. S tem so menda hoteli povedati, da bi jih najrajši pomadrali.

Kako telo izkorišča kalorije. V najnovejšem času so podrobneje raziskali vprašanje, kako izkorišča telo kalorije, ki mu jih dovajamo s hrano. Ugotovili so, da potrebuje telo 80 odstotkov teh kalorij za to, da nam neposredno podaljša življenje, ostalih 20 odstotkov pa se v mišicah spreminja v silo, ki jo mišice potrebujejo za svoje gibanje.

I. A.:

Draga osveta

Zgodba iz časov prve svetovne vojne

Ko se je Tone Kolar prebudil, ni mogel verjeti lastnim očem. Ležal, odnosno čepel je med kopo sebi enakih v vagonu, ki je v enakomernem, nekoliko lenem tempu vlekel svoj tovor v smeri proti bojišču.

»Torej je le res.«

Po tej edini modrosti, ki so jo bile tisti trenutek zmožne njegove misli, je nekaj časa strmel v somrak, ki je ovijal njegove tovariše.

Bilo mu je dolgčas in takšna tesnoba ga je mučila, da bi človek zavoljo nje najrajši zdivjal, tesnoba, ki jo občutiš, kadar si v dno duše uveren, da se ti godi krivica.

Sunil je tovariša na desni:

»Štefuc, daj no! Sodni dan se bliža.«

Tovariš se je zganil v spanju in se je hotel stegniti. Tedaj se je zganila in zamajala vsa živa kepa ljudi, ki so bili stlačeni v vagonu in dremali. Eden izmed starejših je celo planil pokoncu in zarjul:

»Hura, huraaa...«

Tedaj je mahoma zavalovilo po vsem vagonu. Ljudje so planili kvišku, suvali drug drugega, segali po orožju in rjuli.

Vse to je trajalo le nekaj kratkih trenutkov, vendar dovolj dolgo, da se je Tone Kolar še večjo jasnostjo zavedel, kam ga vleče vlak.

Iz kota se je oglasila bojovita pesem.

Mehak glas, skoro glasek. Čisto nič bojevitega ni bilo v njem.

Tone Kolar je pomislil:

»Toliko jih gre isto pot kakor jaz, pa še pojejo.«

Potem so se njegove misli nadaljevale:

Črno na belem sem imel zapisano in od tolikih komisij potrjeno, da nisem sposoben za bojišče. Čemu me potem vlačijo tja?

In ga je zaskrbelo globoko nekje v duši, kakor da je kanil vanjo jerek strup: narednik Stržen! Stisnil je pesti. Vlak je enakomerno drdral dalje, dalje, čedalje bliže proti onemu strašnemu kraju.

»Nikar ne razmišljaj,« se je spet začel izpodbujati Tone Kolar, »in vdaj se v usodo!«

Bilo je zaman. Misel ni hotela mirovati. V ognjeni jasnosti so se dramili v njem spomini, kako je prišlo do tega, da mora na bojišče, čeprav je bil spoznan za nesposobnega.

Bil je droben, šibek dečko. Človek bi mu prisodil vse, samo vojaške suknje ne. V tistih dneh pa, ko je besnela vojna vihra, so mu prisodili tudi vojaško suknjo. Potem pa, ko je prišel k vojskom, so le spoznali, da v boj ne spada. Poslali ga sicer niso domov, pač pa so ga pričelili stražam. Lepo v miru je stražil kako skladišče, most ali karkoli. Če je imel denar in drugače ni bil preveč neroden, si je že tu in tam priboril kak griz-

ljaj. S tem si je lahko za silo potolažil glad, druge nadloge pa si je preganjal z nado: »Saj vojna ne bo trajala vekomaj!«

Tako je preživel Tone Kolar v uniformi leto dni in se je čisto privadil takšnemu življenju. Pisal je domov taka običajna pisma, kakor so jih pisali tisoči in tisoči: da je živ in zdrav, da mu ni nič hudega in da se mu dobro godi.

Narednik Stržen je služil pri isti četi. Tudi doma sta bila oba iz iste župnije, če že tudi ne prav iz iste vasi. Tako sta se nekam dobro razumela in je bil Tone Kolar deležen še zdaj pa zdaj kakšne olajšave in ugodnosti s pomočjo narednikove naklonjenosti. Marsikak večer je tedaj sanjal o domači vasi, ki je razpeta po holmičasti pokrajini v naročju solnčnih goric tam daleč na Dolenjskem. Kakor sramežljive deklice so hišice skrite med zelenjem vrtov, polne cvetja in tihega, toplega miru. In v eni tistih hišic sanja dekle, mlado dekle, sanja in upa in čaka. Bogue koliko prečutih noči je že Anica posvetila njemu v svoji lepi, zvesti, mladi ljubezni.

Časih, kadar je mislil Tone Kolar nanjo, mu je bilo tako sladkobridko pri srcu, da bi zakričal in zbežal domov, domov, naravnost domov. In je potlej sedel in napisal nismo, kako jo pozdravlja »čez hribe in doline, čez gore in vode«. V prostem času pa je pel o svoji vasi, kako mu je hudo, ko je moral zapustiti

»preljubi, preljubi,
preljub domači kraj...«

Tako so mu minevali dnevi in tedni. Tedaj je prišlo povelje, da dobi vsak vojak dopust,

Vsak košček zemlje mora biti obdelan

Sejmo dobro seme — Priskrbimo si pravočasno umetna gnojila

Vse naše dejanje in nehanje in vse naše misli se sučejo danes okoli prehrane. Vsi kmetovalci so dolžni ne samo obdržati pridelovanje na dozdajšnji višini, temveč ga še povečati do skrajnih mej možnosti. Kaj naj storimo in kako naj gospodarimo, da bomo prebili te hude čase, da bo preživel kmet svojo lastno družino in da bo razen tega pomagal tudi drugim, ki sami ne pridelajo hrane. Za našo pokrajino je to vprašanje toliko bolj pereče, ker je zavoljo dozdajšnega načina obdelovanja zemlje in pa zavoljo razmerno visokega odstotka mestnega prebivalstva v pridelovanju hrane visoko pasivna. Kljub temu pa so možnosti, da se dvigne pridelovanje ljudske hrane, hvala Bogu, še zelo velike.

Predvsem moramo do skrajnosti povečati površino za obdelovanje. Pri nas je še mnogo zemljišč, ki ne donajajo skoro ničesar k prehrani živine. To so predvsem zanemarjeni travniki, kjer zraste komaj polovica ali še manj od one množine krme, ki jo po pravici pričakujemo od dobrega travnika. Še mnogo slabši so pogosto pašniki, ki po večini tega imena niti ne zaslužijo. Ker se travniki in pašniki ne oskrbujejo ter ne gnojijo pravilno in zadostno, njihova ruša peša in namesto žlahtnih trav se naselita na njih mah in plevel. Nujno svetujemo vsem kmetovalcem, da take slabe travnike še to jesen, ko bo vreme količkaj dopustilo, preorjejo in pognoje s hlevskim gnojem, da bodo lahko pomladi na teh zemljiščih posadili krompir ali pa vsejali proso ali turščico. Ako boste ostale travnike pošteno pognojili, ne boste pridelali nič manj krme, če nekaj travne površine spremenite v njivo. Nasprotno, lahko pridelate še več krme, ako vsa svoja zemljišča pošteno pognojite. Gotovo je, da več donaja manjša površina zemlje, ki je pravilno oskrbovana in gnojena, kakor pa večja, a zanikrno oskrbovana površina.

Prav tako bo treba še to jesen preorati čim več steljnikov, to je onih nerodovitnih površin, ki niso ne gozd ne pašnik in ne dajo skoro nikakega užitka. Ti steljniki so najbolj raz-

širjeni v Bell krajini in so pravi znak zaostalosti in tudi vzrok gospodarskega pešanja te pokrajine. Če bi se kmetovalci malo potrudili in bi vsako leto vsaj majhen del teh steljnikov iztrebili in preorali, bi steljnikov že davno ne bilo več. Zdaj, ko so kmetijski pridelki tako dragi, je gotovo najugodnejši čas za to, da se spremenijo te ničvredne površine v rodovitno zemljo. Saj ni treba drugega kakor posekati grmovje in redko drevje, iztrebiti korenine in zemljo nekoliko globlje, vsaj 20 cm globoko preorati. To velja v prvi vrsti za steljnike na dobri, globoki in nekamentiti zemlji. Ako preorjemo na primer samo pol orala zemlje, nam na tej površini lahko zraste 4000 do 5000 kg. pa tudi več krompirja, ki je vreden prav toliko lir in ki se z njim lahko preživi sredno velika družina vse leto. Pri tem ostane še potrebno seme za prihodno leto in nekaj krme za svinje. Kaj pa dobimo na polovici orala steljnikov? Tako rekoč nič ali kvečjemu malo stelje. Skoro isto velja tudi za zanemarjen travnik ali še bolj za malovreden pašnik. Zato se je treba zbrati vsaj zdaj v teh hudih časih ter storiti vse, kar je le mogoče, da se obdela in poseje čim več zemlje in čim bolj koristno izrabi za pridelovanje človeške hrane. Vsak, kdor ima zemljo, bo s tem koristil predvsem samemu sebi, ker bo pridelke lahko drago prodal. Je pa tudi njegova sveta dolžnost, da dela za narodno skupnost.

Razen tega obdelajmo tudi sicer vsak košček zemlje, ki je ležal doslej prazen ali ki smo ga kakor koli uporabljali v druge namene. Tako neizkoriščena zemljišča so zlasti v bližini bivališč, predvsem pa po trgih in mestih. Vsakdo, bodisi kmet ali mešan, bogat ali siromašen, je dolžan, da po svojih močeh in po svojih sposobnostih doprinese k skupni koristi.

Pridelke bomo pa lahko še močno dvignili zlasti s temeljitejšim obdelovanjem zemlje in z močnim gnojenjem. Zdaj ko se orje zimska praha, je pravi čas, da na to opozorimo. Upamo, da bo ta sneg še skopnel. Naši kmetovalci orjejo po veliki večini jeseni mnogo preplitvo

in tako zimska praha ne prinaša one velike koristi kakor bi jo lahko. Globoko oranje pa nikoli ni tako koristno kakor prav pred zimo, ker zimski mraz drobi preobrnjeno zemljo, da je pomladi rahla, četudi je bila prejšnje leto trda in zbita. Tako nastane globlja plast rahle zemlje, da morejo predirati korenine v večjo globino in da se močnejše razrasejo; tudi zrak prihaja v večjo globino in ustvarja nove plasti humusa (sprstnine); pozimi in pomladi se more v globlji plasti rahle zemlje nabrati več vode, ker ob deževnem letnem času ne zastaja na površini, ampak lahko v večjih množinah pronica v zemljo. Zato ima zemlja v suhih dobah nabrane večje zaloge vode in ne trpi zaradi suše. Koristi globokega obdelovanja zemlje za zimsko praho so torej nepregledne in bi morale biti vsakemu kmetovalcu jasne. Orjite zato zimsko praho kolikor morete z navadnim plugom globoko, to je vsaj 20 cm. Le tedaj vam bodo prihodno leto turščica, pesa, krompir, fižol, detelja in drugo dobro obrodili. Na plitvo zorani zemlji pa pridelki ne morejo biti dosti visoki, niti ne, če zemljo močno in pravilno pognojimo.

Na težkih in kislih zemljah tudi ne pozabite na apnjenje. Te zemlje moramo redno in izdatno apniti, da s tem boljšamo njihove slabe lastnosti. Samo če take zemlje redno apnimo, jih ohranimo rodovitne in sploh sposobne za obdelovanje. Pravi čas za apnjenje njiv in travnikov je jesen. Apno trosimo na zorane njive, in sicer na one, ki bodo prihodno leto posejane z rastlinami, katere terjajo mnogo apna; to so zlasti detelja, lucerna, fižol, pesa, turščica, ječmen in pšenica. Ne smemo pa trošiti apno, če bodo pomladi na dotični njivi krompir, jara rž ali oves. Ako sejemo pod oves deteljo ali lucerno, je boljše, da potrosimo nekaj apna prihodno jesen. Krompirju, rži in ovsu namreč bolj ugaaja, če je zemlja malo kiša.

Z nobenim drugim ukrepom pa ne boste pridelkov tako hitro in izdatno povečali, kakor če pravilno uporabljate umetna gnojila. Medtem ko delujeta apnjenje in globoko obdelovanje počasi in več let, delujejo umetna gnojila naglo in močno. Če je zemlja dobro obdelana in pripravljena, so za neposredno hiter dvig pridelkov umetna gnojila najuspešnejše sredstvo, zlasti še, ako imamo dobro, selekcionirano (odbrano) seme. Pri nas se dobijo zdaj tale umetna gnojila: amonijev sulfat (žveplenokisli amonijak), superfosfat in kalijeva sol.

Amonijev sulfat je dušično gnojilo, ki nam

kdor podpiše vojno posojilo. Joj, kako se je zganilo v Tonetu! Domov, domov, pa četudi za eno samo kratko urico, vendar bo doma, doma in bo govoril z materjo in z očetom, z obema sestrama in z njo, ki mu je vse na svetu, s svojo izvoljenko Anico!

Ali v istem trenutku se je mrko oglasilo v njem:

»Kje dobiti denar?«

Da, denar! Bogve, ali doma premorejo toliko, kolikor znaša grenka odkupnina za nekaj dni svidenja? Morda bi oče v skrajni sili kje vzel na posodo, ako bo mogoče dobiti.

Zalosten in potrj je taval okrog in sam ni vedel, kaj naj naredi.

»Kaj pa tuhtaš, Tone?« se je tedaj oglašil narednik Stržen.

Kolar se je zdrznil in ga skoro splašeno pogledal. Tako je bil ves v mislih, da prvi trenutek rojaka ni poznal, ampak je samo iz navade salutiral, se postavil v pozor in začel:

»Pokorno javljam, da...«

»Kaj pa se lomiš, Tone,« ga je s smehom prekinil narednik. »Ali si se ga kje navlekel?«

Tedaj se je Tone Kolar šele prav zavedel in mu je bilo prvi trenutek skoro malo nerodno. V zadregi se je nasmehnil in zardel, ko je priznal:

»O vojnem posojilu premišljuje...«

»Menda ne boš pustil lepe prilike za dopust v nemar?« ga je vabil Stržen.

»Bi že, seve,« je jecljal Tone, »ampak...«

Kaj je takega?«

»Hm, ne vem, kako bi z denarjem. Doma

mogoče nimajo toliko, jaz sam pa že celo ne...«

»Malenkost,« je malomarno zamahnil narednik z roko. »Tistih nekaj kronic vendar nima take vloge, da bi človek zavoljo tega...«

»Že res Ali kaj naj storim, če pridem domov in vidim, da ni mogoče?«

»Je tudi lahko pomagati,« je odvrnil narednik. »Skleneš pač vojnoposojilno zavarovanje. To stane malenkost. Prispevke pa potem doma lahko plačujejo na mesec ali na četrt leta, kakor jim bolje kaže. Ko se vrneš, predložiš potrdilo o takem zavarovanju, pa je tvoj dopust upravičen in zadeva v redu.«

Tonetu je veselo zažarel obraz:

»Ali res?«

»Če ti rečem!«

Naslednji dan je že stal Tone Kolar pri raportu in zaprosil za dopust, češ da bo podpisal vojno posojilo. Suhliati stotnik je zadovoljno prikimal in vprašal narednika Stržena, v katero skupino naj bi bil dodeljen v vrstnem redu dopustov.

»Lahko gre z isto kakor jaz, ker sva ožja rojaka in imava povsem isto pot,« je pokorno javil Stržen.

Stotnik je prikimal, narednik pa je pomelžiknil Tonetu, ki je ves gorel od same blaženosti in sreče.

Tretji dan za tem sta bila Tone in narednik Stržen že na potu. Kolar je dotlej narednika vikal in mu pokorno javljal, kadar je govoril z njim. Med vožnjo sta se potem čisto drugače pobotala.

»Kaj boš tako soldaški, ko se pelješ domov! V Brdici bi se nama še krave sme-

jale, če bi me napletal z gospodom narednikom in bi mi morebiti celo še kaj pokorno javljal. Saj veš, da sem Miha, ali ne? No vidiš, od krsta dalje slišim na to ime.«

In sta si segla v roko in se jela pomenkovati o tem in onem. Odslej se je Tonetu zdelo vse lepše in lepše. Ko sta se pripeljala na Koroško in dosegla Celovec, je sploh mislil, da je že v malih nebesih. Kakor unodobljen smehljal se je potem razgrnil pred njim Rož, tisti lepi košček slovenske zemlje, ki vsakogar očama, kdor ga je le enkrat videl.

Ko sta prišla v Brdico, sta se prijateljsko poslovila in odšla vsak proti svojemu domu.

Bilo je pod noč, tisti opojno lepi čas, ko že močno zori grozdje in vse noči prepevajo črički. Tone je bil tako vesel, da skoro ni čutil tal pod nogami, ko je korakal proti domu. Uro hoda dolgo pot je prehodil v polovici ure, pa se ni niti zavedal, da hitro hodi.

Mesec se je že smejal z neba, ko je doma potrkal na okno.

»Kdo je?« se je oglašil znotraj materin, nekoliko splašeni glas.

»Jaz. Odprite!«

Mati ni verjela lastnemu sluhu.

»Križi božji,« se je preplašila, »pa se vendar našemu Tonetu ni zgodilo kaj hudega.«

In z drhtečim naglasom je še vprašala:

»Jej, Tone, ali si res ti, ali je spomin?«

Tone se je zunaj na ves glas zasmehal:

»Kaj pa mislite, mati! Odprite mi nola!«

Tedaj je mati šinila k vratom in tisti trenutek je že bil Tone med svojimi. Nenopisno veselje je zavladalo v hiši. Oče je bil brž pokoncu, sestre so hitele skupaj in vsem so

jako dobro nadomešča apneni dušik; učinkuje hitreje in se pri nekaterih rastlinah, zlasti pri krompirju, bolje obnese kakor apneni dušik. Trosimo ga tik pred setvijo in ga plitvo zakrijemo z zemljo. Na en hektar krompirja računamo 150 do 250 kg amonijevega sulfata poleg zadostne količine hlevskega gnojila, za žito pa 100 do 200 kg na hektar. To gnojilo je zlasti potrebno za one rastline, ki naj bujno rasejo (rastline za krmo) in ki naj dajo veliko množino tvarine, in v onih zemljah, ki niso dosti založene s sprstnino, bodisi da jih premalo gnojimo s hlevskim gnojem, bodisi da se humus (sprstnina) v njih prehitro razkaja. Tudi za žito je amonijev sulfat izvrstno dodatno gnojilo, ker poveča pridelek zrnja in povzroči tudi odstotek beljakovin v zrnju.

Superfosfat je, kakor že ime pove, fosfatno gnojilo in je posebno važen za vsa žita ne sme ga pa manjkati tudi krompirju. Na en hektar ga potrosimo 300 do 600 kg.

Kalijeve sol (kalijevo gnojilo) je potrebna v posebno visoki meri krompirju in pesi; na lahki zemlji se izplača kalijeve sol tudi za žito. Na en hektar potrosimo 150 do 250 kg kalijeve soli, in sicer pred setvijo.

Kmetovalec mora že zdaj misliti na pomlad-

no gnojenje in čim prej naročiti gnojila pri svoji zadrugi, da bo mogla ta ukreniti vse potrebno in pravočasno dobaviti gnojila. Zaradi prometnih in drugih težkoč je danes prevoz po železnici počasnejši in ne moremo računati z rednimi roki dobave. Če hočemo torej imeti pomladi kalijevo sol pravočasno pri rokah, moramo že zdaj zbirati naročila, da jih morejo Gospodarska zveza, Kmetijska družba ali kako drugo večje združenje dosti zgodaj odposlati. Ako se pravočasno ne pripravimo, bomo pomladi spet ostali brez zadostnih množin umetnih gnojil.

Pozivamo nujno in še enkrat vse lastnike zemljišč, da se v svojo lastno korist in v korist vsega prebivalstva poslužijo vseh sredstev, ki so jim na razpolago in da zlasti store vse to, kar smo zgoraj navedli, da bodo tako do skrajnosti izkoristili zemljo in dosegli prihodno leto kar največje pridelke. Gre predvsem za to, da se zviša pridelek krušnega žita in pa krompirja kot dveh najvažnejših živil in v naši pokrajini poglavitnih njivskih pridelkov. Z večjim pridelkom krompirja pa bomo obenem posredno povečali tudi pridobivanje živalske masti, ki je osnovne važnosti za prehrano dežele.

borbe in mnogo izgub so napadalci povzročile naše čete,

ki se trdno branijo. Protiletalske baterije te divizije so sestrelile v plamenih dve sovražni letali. V številnih zračnih bitkah so nemški lovci doslej sestrelili že deset sovražnih letal. Naši lovci pa so jih v plamenih sestrelili 14 ter uspešno obstrelili s strojnimi več drugih. Neka motorizirana britanska kolona, ki se je pomaknila v cirenajško puščavo, je napadla neko našo malo predno posadko severno od zelenice Djala. Posadka je bila po trdoglavi obrambi in potem, ko je povzročila sovražniku izgube, premagana. V Vzhodni Afriki na bojiščih pri Gondarju krajevo omejene akcije naših prednih oddelkov in učinkovit ogenj topništva iz te naše trdnjave. Naši lovci so obstreljevali s strojnimi sovražna taborišča južno kraja Azozo. Zapadno od kraja Marsa Matruha je bila zadeta velika sovražna ladja, ki so jo spremljali štirje rušilci in letala, in sicer z dvema torpedoma naših torpednih letal, ki so sestrelila tudi neko letalo in se vrnila na oporišče navzlic poškodbam. Ladja se je pri priči ustavila in se potopila. Zapadno od Tobruka je bila s posadko vred zajeta oborožena angleška motorna jadrnica.

Iz poročila nemškega vrhovnega poveljstva je razvidno, da je bilo pretekli teden zavzeto mesto Rostov in da so nemške in zavezniške čete ta teden dalje napredovale.

Zavzele so mesto Solnec-Nagorski, ki stoji 50 km severozapadno od Moskve. Uspešni letalski napadi so bili, kakor javlja poročilo 24. t. m., usmerjeni proti železniškim napravam na področju okoli Moskve. Z bombnimi zadetki je bilo pretrgano več železniških zvez. Pred Petrogradom so se izjalovili poskusi izpadov nasprotnika s hudimi izgubami zanj. Uničeno je osem sovražnih oklopnih voz. Težko topništvo je nadaljevalo obstreljevanje vojaško važnih ciljev v Petrogradu.

Madžarski list »Pesti Hirlap« objavlja članek madžarskega generala Suhaya, ki podaja pregled delovnosti italijanskega vojaškega zbora na vzhodnem bojišču. General poudarja predvsem

popolno oborožitev in opremo italijanskih čet, ki so od svojega prihoda na vzhodno bojišče dalje sodelovale pri vseh odločilnih bitkah med Bugom in Dnjestrom in med Dnjestrom in Doncem, boreč se vedno z odločno voljo do zmage.

Pregled vojn in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja 24. novembra nasledno vojno poročilo: Tudi včeraj, peti dan velike bitke v Marmariki, se je borba med italijansko-nemškimi in britanskimi silami nadaljevala brez prekinitve od jutra do večera; srčite borbe na kopnem in v zraku so se neprestano ponavljale na velikem puščavskem četverokotu Tobruk-Dir El Gobi-Sidi Omar-Sollum.

Nove izpade sovražnika iz tobruške trdnjave, ki so bili izvršeni z veliko uporabo oklopnih in motoriziranih sredstev, sta naša pehota in topništvo v tesnem sodelovanju z nemškimi oddelki uspešno zadržali.

V tem odseku, kjer je sovražnik utrpel velike človeške izgube, je bilo izločeno iz borbe najmanj 50 tankov in drugih oklopnih vozil. Na jugu in jugovzhodu trdnjave so italijanske divizije, povezane z nemškimi moto-

riziranimi edinicami in ob sodelovanju letalskih oddelkov osi uničile znatne mehanizirane sovražne sile, pri čemer so uničile in težko poškodovale mnogo tankov in avtomobilskih sredstev raznega tipa; zajeti so bili tanki in prizadejane sovražniku hude izgube. Zapadno od Solluma so Angleži v spopadih 22. in 23. t. m. z nasprotnimi motoriziranimi silami utrpeli velike izgube: nekatere edince so bile močno prizadete ali popolnoma uničene, kakor se je na pr. zgodilo z četrto motorizirano brigado, katere poveljnik general Sperling je prišel v ujetništvo. Na bojišču pri Sollumu, kjer je od popoldne 22. t. m. divizija »Savona« močno zaposlena sprčo delovanja sovražnih sil, ki jih podpira silovit topniški ogenj, a jim pomagajo tudi motorizirane in letalske edince, so se napadi in protinapadi menjavali brez prestopa.

Številna mehanizirana sovražna sredstva so bila že uničena ali izločena iz

blestele solze v očeh, tiste blažene solze iskrenega veselja, ki tako do dna duše prevzame človeka, da za nekaj časa pozabi vse težave in živi samo v edini zavesti tople sreče.

Brž je bila miza belo pogrnjena in na mizi vse dobrote, kar jih je premogla hiša. Oče sam je šel v hram in se je vrnil s pošteno mero domače kapljice, ki se je v svoji rubinasti rdečici tako vabljivo iskrala v kozarcih kakor da hoče še ona biti danes bolj slovesna in praznična, ko se je vrnil Tone.

Potem se je začelo pripovedovanje. Kaj vse je moral povedati Tone. In vsaka malenkost se je zdela staršem in sestram tako važna in imenitna, da so jo hoteli slišati tudi po trikrat in po štirikrat. Naposled je omenil, da ima dopusta šest dni in kako ga je dosegel. Oče je malo pomislil:

»Če ni hujšega, to bomo že spravili skupaj. Lahko mi verjameš, da mi ni nobena žrtev prehuda, samo da te ohranim in obvarujem.«

S tem je bilo za Toneta najvažnejše pričakovanje tako nenadno in ugodno rešeno, da je postal razigran in prav židane volje.

Preden so legli počivat, je vprašal starejšo sestro Mimico:

»Kaj pa Anica?«

Sestra se je nasmehnila:

»Ali je še nisi pozabil?«

»Til!«

Sestri je igral poreden smehljaj okrog ust. »No, kaj pa, če bi si bila medtem izbrala drugega? Leto je dolgo.«

Tone je prebledel. Ko je Mimica to opazila, je brž spoznala, da tu ne kaže uganjati šal.

»Saj veš, da misli nate bolj ko sama nase.«

To je Toneta takoj spet pomirilo in drugo dopoldne je že bil pri Sladinovih, kjer bi bila Anica skoro omedlela od veselja, ko ga je zagledala. Toliko sta prebela mislila in se pripravljala, kaj si bosta vse povedala ob prvem svidenju, zdaj pa, ko sta stala drug drugemu nasproti, jima je bila beseda kakor zaklenjena. Vendar so to bili zanj trenutki brezimne sreče. Pa da sta tudi govorila o letini in vremenu, o rekvizicijah in boleznih in nadlogah, srce je govorilo srcu vse kaj drugega, kakor zmore okorna beseda.

Tako so minevali dnevi od četrtega do nedelje. Izginili so kakor dih. V nedeljo so šli potlej popoldne v gorice, kjer so kakor svatbeniki pohajali iz hrama v hram. Vsa Brdica je vedela, da sta spet prišla pogledat domov dva in da ni bil še nobeden od teh dveh ranjen niti poškodovan. Kmetje so romali zdaj k enemu, zdaj k drugemu, da kaj izvedo o svojih sinovih in — če bo kmalu konec te strašne vojne. Šli so tudi v Sladinov hram, kamor je poleg Toneta prišel še Miha Stržen. Prijateljsko sta si segla v roko in vzajemno pravila radovednim poslušalcem novice, ki so bile včasih, zlasti Strženove, precej iz trte zvite. Tone seveda ni oporekal, samo nasmehnil se je tu in tam, kakor bi hotel reči:

»Blagor njim, ki verujejo...«

Miha mu je skrivnostno namežiknil, vaščani pa so strme poslušali krvave in strahotne zgodbe.

Strešla je v hramu Anica, ki je bila ta dan tako prikupljivo domača, da je človek moral biti omamljen. Kakor gibka veverica se je sukala sem in tja, postregla temu, ponagajala onemu in se zmerom smejala. Vse

ji je prišlo prav in vse je znala obrniti tako, da je vleklo v dobro voljo.

Miha Stržen jo je gledal in gledal in se ji začel bolj in bolj dobrikati. Kadar je le mogel, ji je rekel prijazno besedo, jo pobožal z vabljivim pogledom ali jo celo skušal ujeti za roko, ki pa jo je Anica vselej spretno odmaknila.

Tone se izprva ni dosti menil za to. Ko pa se mu je zdelo, da je le že preveč, je začel mrko gledati in je tudi Anico ošinil nekajkrat z nejevolinim pogledom. Dekle ga je razumelo in se je takoj zresnilo.

»Ali si hud?« se je mimogrede sklonilo k njemu in mu tako toplo stisnilo roko, da se je takoj umiril. Medtem pa Miha Stržen ni maral odnehati. Zbudila se je v njem tista vojaška natura, ki ne more dopustiti, da bi bil navaden vojak več kakor feldvebelj. Bolj in bolj toplo je govoril Anici, vendar vse zaman. Mladenka je bila zdaj izza Tonetovega nemega svarila naenkrat hladna ko kamen.

»Le čakaj,« jo je dražil Miha, ki ga je tudi vino že dokaj ogrelo, »drevi boš videla.«

Tone je zaškripal z zobmi, a se je takoj spet nasmehnil.

»Samo skusi, je pomislil, »pa da si sam general, ti bo slaba predla...«

Pod večer so odšli na vas in so se razšli po domovih. Ko pa je vse obmolknilo in so nočno tišino oživljali samo še črički, sta se napotila dva proti Sladinovim. Z ene strani je šel Tone, z druge Miha Stržen. Tone, ki je že veljal za ženina, je potrkal na vrata in mati Sladinka sama mu je odprla. Poklicala je hčer, pa so lepo vsi trije sedli v nizko kuhinjo in kramljali. (Dalje.)

Italijanske čete so premerile neverjetne razdalje pri zasledovanju sovražnika, kateremu so zadale hude izgube. Italijanske čete so doslele že več zmag in zajele velik vojni plen.

Iz Rima poročajo: Minister Eden je govoril te dni na zajtrku, ki se ga je udeležil tudi sovjetski veleposlanik Majski. V svojem govoru

je slavil angleško-rusko sodelovanje, ki ga je označil kot zelo tesno,

ter je jasno povedal, da smatra angleška vlada zdajšnje ofenzivo v Libiji za ofenzivo, ki naj pomaga sovjetom. Eden je nadalje dejal, da ni nobenih razlik med Sovjetsko zvezo in Anglijo v presojanju mednarodnih vprašanj in da hočejo Angleži doseči s sovjeti nele med vojno, temveč tudi po vojni najtesnejše sodelovanje. Eden je pripomnil, da je bil tega mnenja že od l. 1935. dalje in da je vesel, ker so dogodki l. 1941. dokazali, da je bilo njegovo tedanje naziranje pravilno. Eden je naposled zatrdil, da je trdna volja angleške vlade, dati sodelovanju med obema državama značaj stalnega mednarodnega sodelovanja. Te izjave ministra Edena kažejo pač čisto jasno, da bi Angleži radi prepustili velik del Evrope boljševškemu vplivu.

Kakor poročajo iz Vichyja, je bil general Weygand, poveljnik francoske afriške vojske, upokojen.

Za poveljnika severne Afrike je bil imenovan armadni general Juin, za poveljnika zapadne Afrike pa armadni general Barrau.

Mesto glavnega pooblaščenca za Afriko je bilo pri vladi ukinjeno. Guverner Alžira je postal Chatel. Izdano je bilo tole uradno obvestilo: »General Weygand je bil upokojen po 36 letih službe. Kot zaslužan za domovino je bil pohvaljen v dnevnem povelju maršala Petaina.« General Weygand je že zapustil Vichy in se naselil v nekem manjšem kraju v Franciji. V Londonu hočejo vedeti, da je general Weygand moral iti na pritisk Nemčije.

Iz Carigrada poročajo: General Jahsan Sabis piše v listu »Tasvir«

o angleški zahtevi, naj bi se podredile angleškemu vrhovnemu poveljstvu tudi ruske čete na Kavkazu.

in pravi, da je ta zahteva zelo kočljiva, kajti dozajšnje skušnje ne govore za enotno poveljstvo nikjer, kjer gre za Angleže. Tako opozarja med drugim, da se angleške sile, ki so bile postavljene pod francosko vrhovno poveljstvo, niso izkazale in so se preko Dunkerquea umaknile v Anglijo. Tudi v Grčiji so se Angleži umaknili navzlic drugačnemu mnenju grškega poveljstva.

Slaba letina dolenjskih čebelarjev

St. Jernej, novembra

Okoli St. Jerneja je bila letos tako slaba čebelarska letina, kakršne ne pomnijo niti najstarejši čebelarji. Čebele so pozno rojile in nato v brezdelju in pomanjkanju života-rile skozi vse poletje. V avgustu in septembru smo imeli hladne in deževne dni, ajda, zadni up čebelarjev, je čisto odpovedala. Prve dni septembra je ajda sicer za kratko dobo odprla svoje medene vire, a donos je bil tako skromen, da so najmočnejše družine nabrale komaj po nekaj kilogramov medu. Čebelarji so morali panje združevati in iz treh, štirih družin sestavljati po eno samo, ki bo ob skromni zalogi hrane morda preživela zimo.

Sneg, ki je nastopil v drugi polovici oktobra, je neljubo presnetil čebelarje, ker jim je zaradi mraza poginilo mnogo mladih čebel.

Da poskrbe čebelam vsaj zimsko zalogo, so čebelarji naročili sladkor v nadi, da ga bodo še jeseni lahko pokrmili. Toda zaradi mraza je pitanje onemogočeno in v teku zime bo zato pomrlo mnogo najboljših družin.

Naši čebelarji so včlanjeni pri Slovenskem čebelarskem društvu in imajo svojo podružnico v St. Jerneju. Letos šteje podružnica 19 članov, kar je vsekakor premalo. Sladkorja za krmljenje čebel so naročili skupno okrog 400 kg. Podružnico uspešno vodi posestnik Recelj Franc z Razdrtega, ki ima čez poletje po 100 do 150 panjev, a zmanjša število družin jeseni na 50 panjev. Zelo razsežno čebelarstvo vodijo tudi kartuzijani v samostanu Pleterjah.

Čebelarstvo je pri nas precej razvito. Po vaseh pa je tudi mnogo praznih čebelnjakov, kar priča, da so naši očeti in dedje z veliko ljubeznijo in vnemo gojili čebele, medtem ko mlajši rod nima več pravega smisla za to pogo narodnega gospodarstva.

Z neba pada včasih kaj čuden dež

Vrtinčasti vihar se včasih prav čudno igra. Ko je lani divjal nad Florido v Ameriki tako zvani tornado, niso padale izpod neba samo strehe, ki jih je vihar bogve kje odtrgal od hiš, temveč so precej na gosto deževala tudi kopalne kadi. Pri neki drugi priliki je silen vihar zavlekel v svoj divji ples med drugim tudi veliko skladišče živilskih konzerv. Nekaj kilometrov vstran od tega kraja je kmalu potem začel padati dež trdih pločevinastih škatel.

Pa še razne druge vrste dežja so ljudje že imeli priložnost opazovati, če ne celo čutiti na lastni koži. Silen orkan se je nekoč spravil prav nad tvornico, kjer so izdelovali železne blagajne. Težke železne blagajne so zaplesale v trenutku po zraku, kakor bi bile iz perja, potem pa čisto nekje drugod začele padati na tla, ko se je bil vihar polegel. Še sreča, da so treskale na kraj, kjer ni bilo tedaj ljudi.

Na Madžarskem so nekoč deževala celo žabe. Zračni vrtinec je zaplesal prav nad neko veliko mlako in potegnil s seboj v zrak ves kvakajoči zbor, ga nosil nekaj časa po zraku, potem pa ga spustil nekje drugod na tla.

Se mnogo drugih takšnih primerov čudnega dežja se je že primerilo. Svojevrstni sneg je na primer ognjeniški pepel, ki ga leta in leta nosi veter po zraku. Šele naposled, ko se sape pomirijo, začne naletavati čisto nepričakovano ta čudni »sneg«, ki ga ljudje v tistem kraju še niso nikdar videli.

Precej pogosto dežujejo v nekaterih krajih nairaznovrstnejše morske ribe. Na morju so pač pogosto divji viharji, ki odnašajo v zrak morsko vodo z njenimi prebivalci vred in jo spuščajo potem kje drugje na zemljo.

PRI BRIVCU

Jaka: »Koliko sem dolžan?« Pa tudi urezali ste me!»

Brivec: »Nič ne dene, saj od ureza vam ne bom nič posebej računal.«

GOSPODARSTVO

Najvišje cene na ljubljanskem trgu

Po dogovoru z zastopnicami in zastopniki rabnikov, prodajalcev in pridelovalcev je mestni tržni urad predložil Visokemu komisariatu najvišje cene za tržno blago v Ljubljani za teden od ponedeljka 24. t. m. zjutraj do nedelje 30. t. m. zvečer. Visoki komisariat je cene odobril. Cene so nastopne:

Domači krompir na drobno 1.30, zeljate glave na drobno izpod 10 kg 0.60, zeljate glave na debelo 0.50, kislo zelje ljubljanskih zeljarjev z obrtnimi listi na drobno 2.50 kmečko kislo zelje na drobno 2, repa na drobno izpod 10 kg 0.70, repa na debelo 0.50 kislj repa 2, rdeče zelje 1, ohrovt 1, cvetača 3.20, brstni ohrovt 5, koleraba 1, debela koleraba do štirih kosov na kilogram 2, rumena koleraba 0.50, rdeča pesa 1.75, rdeči korenček brez zelenja 2.50, rumeno korenje 0.50, šopek zelenjave za juho s korenčkom 0.20, peteršilj 2.50, por 3, zelena 2.40, črna redkev 1.20, osnaženi hren 3, domača čebula 2, šalota 2, česen (25 glavici na kilogram) 4, otrebljena endivija 3 rdeči radič (cikorija) 3, veliki otrebljeni motovilci 6, mali otrebljeni motovilci 8, mehka špinata 2.50, trda špinata 1.50, liter suhih bezgovi jagod 3, kilogram suhega šipka 8,

kilogram letošnega suhega lipovega cvetja 20 jabolka I.: kanadka, dolenjska voščenska, Harbertova, šampanjska, landsberška, Baumannova in kaselska reneta, vse brez napak, 4.50, II.: navadni kosmač, zelenec, tafelček, rožmarinček, carevič 3.40, III.: drobna in zdrava jabolka vseh vrst 2, IV.: obtočena, črviva, nagnita jabolka za vkuhanje 1.50, domače kutine 23 lir, domači kostanj 3 lire, gobe: a) rumeni in rjavi ježek, štorovke liter 1, b) liter lisič in večjih zimskih kolobarnic (mraznic, sivk) 1.50, c) liter sirovk, možkov (jele-novega jezika), zemljeveca, ovčjega vimena 2, d) liter malih sivk za vlaganje (mraznic) 2.50, e) kilogram mladih čebelarjev ali maslenk 3, f) kilogram jurčkov z zaprtimi klobuki 10, g) kilogram jurčkov z odprtimi klobuki 6, kunci 10 lir za kg žive teže.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za blago, uvoženo iz drugih pokrajin, v veljavi drug cenik.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene pri vsem poniku navedenemu blagu.

pa že 40.500 hektarov. Zdaj pa cenijo površino bombažnih nasadov že na 100.000 hektarov. Tako je Italija v pridelovanju bombaža že nadkrilila Turčijo, kjer je površina dossegla šele 60.000 hektarov.

— Hranilna moč orehov, lešnikov in mandeljnov. »Eco di Roma« deluje za gojitev orehov, lešnikov in mandeljnov zaradi visoke hranilnosti, ki jo to sadje ima. Tako so ugotovili strokovnjaki, da je v 100 gramih orehov prav toliko redilnih snovi kakor v 680 gramih govejega mesa brez kosti ali v 461 gramih suhe polenovke ali v 109 gramih kravjega mleka ali v 203 gramih juhe ali v 249 gramih kruha ali v 1060 gramih krompirja in naposled toliko, kakor v devetih kokošjih jajcih. Za orehi pridejo po količini hranilnosti na vrsto praženi lešniki, potem sladki posušeni mandeljni, suhi lešniki in presni orehi.

NAROČILO

Mati (naroča na sejmski dan svoji starejši hčerki): »Francka, glej da se kmalu vrneš. Bog varuj, pridružiti se tistim, ki na trgu zijala prodajajo!«

Zadnje besede sliši mala Ančka in vpraša: »Mama, ali so zijala tudi v zlatih papirčkih, kakor so sladkorčki?«

— Nove cene italijanskih vin. Z veljavnostjo od 15. t. m. so bile v Italiji določene nove cene vina v trgovini na debelo, in sicer za dobo enega leta, to se pravi do 15. novembra l. 1942. Vino je bilo razdeljeno na tri kategorije in četrto posebno kategorijo, v katero spadajo prvovrstna italijanska vina. Za to posebno kategorijo je določena cena 480 lir, za ostale kategorije pa: za prvo 420, za drugo 340 in za tretjo 260 lir hektoliter. Če prodaja vinogradnik vino neposredno rabniku, se zviša cena za 30 do 90 lir pri hektolitr.

— Prodaja oblačilnih predmetov. Visoki komisariat obvešča, da je z objavo naredb s predpisi za racionirano oddajo manufakture, oblačilnih predmetov in obutve prestala veljati zapora prodaje omenjenih predmetov. Ti predmeti se zato lahko prodajajo na predlaganje osebnih nakaznic, ki so že razdeljene prebivalstvu, skladno s predpisi, ki jih vsebuje zadevna naredba. Trgovec pa je zmerom dolžan zahtevati od kupcev osebne legitimacije in vpisati prodajo v poseben register v skladu z določili naredb Visokega komisariata.

— Povečano italijansko pridelovanje bombaža. Leta 1935. je znašala v Italiji površina bombaža komaj 3000 hektarov, l. 1939.

Ženski vestnik

Sirovo kislo zelje je odlično živilo

Menda še ne vedo vse gospodinje, kako izvrstno živilo je sirovo (nekuhan) kislo zelje. Vedo pa, da ji hočejo otroci pogosto jesti kar sirovo kislo zelje. To je znamenje, da je v kislem zelju nekaj, kar nujno potrebuje človek za svoj razvoj in za svoje zdravje. Otroci, ki se razvijajo, to takoj zaznajo in zato ima kislo zelje rajši nekuhan, saj se s kuhanjem uničijo vitamini. Prav vitamini, in sicer predvsem vitamin C, je tista snov, ki je v kislem zelju v veliki množini in ki je tako važna za človekovo zdravje. Razen tega vsebuje tudi mnogo rudninskih soli (natrija, kalija in kalcija).

Vse te snovi boljšajo kri in poživljajo premetavanje. V kislem zelju so še nekatere druge snovi, ki so vse koristne. Zato ga uporabljajo za zdravljenje protina, sladkorne bo-

lezni, želodčnih in črevesnih bolezni. Zaradi mlečnokislinskih bakterij, ki jih ima kislo zelje (dobi jih namreč pri kisanju), je to živilo naposled tudi odlično čistilno sredstvo. Obče velja kislo zelje kot čudežno zdravilo za podaljšanje življenja in pomlajevanje.

Kuhano kislo zelje nam sicer glede okusa navadno bolj prija, toda sirovo ima za nas neprimerno večjo vrednost. Napravljajte si ga kot solato z oljem, sesekljano čebulo in sesekljanim česnom. Dodaš lahko limonovega soka. Čebula, česen in limonov sok imajo tudi sami mnogo za zdravje potrebnih snovi. Če imaš dovolj kislega zelja, ga uživaj vsak dan napravljenega kot solato. Seveda pa se ga ne smeš preobjesti, ker to želodcu ne prija. Zadostuje vsak dan majhna porcija.

Za kuhinjo

Mlečna ajdova kaša. V poltretjem litru vrelega z vodo razredčenega mleka zakuhaj nekaj manj kot pol litra ajdove kaše. Ko je že malo mehka, jo osoli in jo pusti vreti, da se dovolj skuha. — Ajdovo kašo si pripraviš takole: Ajdo na pol skuha, operi in stresi na rešeto, da se oteče. Nato jo razgrni na sonce ali na peč, da se posuši. Posušeno daj v mlin pod stopo, da jo mlinar obdela kakor proseno kašo. Ajdova kaša je prav dobra tudi za klobase namesto riža.

Torta iz krompirja. Če že moraš kdaj napraviti torto, si lahko pomagaš s krompirjem, če ni moke. Brez jajc pa vendar ne gre. Mešaj pol ure pet rumenjakov in 18 dekagramov sladkorja. Potem primešaj sneg iz petih beljakov, 10 dekagramov zdrobljenih orehov in 20 dekagramov kuhanega in skozi sito pretlačenega krompirja. To zmes deni v pomazan model in počasi peci. Ohlajeno torto prereži in pomaži z marmelado, kakršno pač imaš.

Olje dobiš tudi iz lipovih sadov. Lipa ima tako skromen sad, da kar ne verjameš, da bi se iz tega sadu dalo kaj napraviti. Kakor

pa beremo v listih, imajo lipove kroglice precej olja. Nekdo je te jagode zmel na mlinčku in nalil nanje kisa. Čez tri dni je vse skupaj stisnil v majhni stiskalnici. Na vrhu tekočine, ki jo je tako dobil, je plavalo olje. Spodaj pod oljem je seveda bil kis. Pravijo, da ima lipovo olje prav dober okus. Zapomnite si torej za drugo leto ta recept.

Praktični nasveti

Odrgnjene usnjene temne rokavice preno- viš, če tista mesta, ki kažejo belkaste lise, namažeš z mešanico petih kapljic ricinovega olja in ene kapljice tuša. Olje in tuš morata biti dobro zmešana. Namažeš s koščkom vate in pustiš posušiti.

Steklenica ne bo prepuščala zraka, če jo zamažiš z zamaškom, katerega si pustila dalje časa namakati v olju. Zamašek, ki je ves prepojen z oljem, lahko malo osuši.

Zdravilo za mozolje in rdeči nos. Mozolji po obrazu in rdeči nos so po navadi posledica bolnih živcev. Zato mazanje z raznimi žvabami nič ne zaleže. Več ti pomaga pitje čaja za pomirjenje živcev.

Ljubezen vzame človeku pamet

Zaradi lepe Fatime ga je mohamedanski sveti mož silno polomil

V Travniku, lepem mestecu v Bosni, je opravljal dolžnost hodže (nekakega duhovniškega učitelja) Salih Okić. To svoje visoko opravilo pa je moral nedavno naglo prepustiti drugemu. Nikoli več se ne bo s svojimi sedemdesetletnimi in vendar še tako krepkimi nogami vzpenjal po strmih in ozkih polževsko zavitih stopnicah vitkega minareta (stolpa mohamedanskega svetišča), da bi se daleč naokrog razlegala njegova večerna molitev (ikin-daja). Nikoli več ne bo zrl navzdol na dvorišče mošeje (mohamedanske cerkve), kjer so se verniki po njegovih besedah sklanjali k tlom in proti Mekki. Nikoli več ne bo gledal na slikovit travniški trg, kjer stoji lepa povzročiteljica njegove največje sreče in njegovega najglobljega ponižanja, ki ji je ime Fatima.

Stari Salih Okić si je naložil na hrbet pokoro in živi kot sveti mož v podzemski jami. V skalovju nad reko Plivo je njegova jama. Le ozka kozja steza drži do nje. Kdor jo zgreši, se mu rado zgodi, da strmoglavi v Plivo. Komur se pa le posreči, priti do jame in razdraži svetega moža, je sprejet s točo ostrega kamenja. Vse preradi dražijo svetega hodžo. Zlasti počestna otročad mu ne da miru.

Zgodovina postanka njegovega svetega puščavništva pa prav za prav ni nič sveta. Naposled se more tudi najpobožnejšemu možu zgoditi, da se enkrat zaljubi, čeprav se to zgodi šele po sedemdesetih letih, preživetih v največji pobožnosti brez ženske. Zgodilo se je namreč, da je Salih Okić šel nekega večera kakor vsak dan preko trga, vesel zaradi za-

vesti, da bo v nekaj minutah stal visoko gori na minaretu in videl vse te s fesi pokrite moše in s tenčicami zakrite ženske spodaj na trgu zapasti v molitveno pobožnost pri zvoku njegovih besed. Med potjo so njegove oči dobrohotno kakor vedno drsele po postavah ob vodnjakih. Zdjenci pa je temen pogled skozi tenčico priklenil prijazno oko modrega moža. Salih Okić je zdaj podnevi in ponoči mislil na ta pogled in na lepo Fatimo. Njej je bila namenjena njegova prva in zadna misel, njej je veljala njegova večerna molitev in dobro prebivalstvo Travnika se ni moglo načuditi nenadno mladostno zvanečemu in čustveno tresočemu se glasu svojega muesina (klicalec k molitvi). Njegova nenadna pomladitev jim je bila ugan-ka in bi bila ostala, če bi se ne bilo zgodilo nekaj usodnega.

Nekega večera je hodža sredi ikindaje zagledal spodaj ob vodnjaku Fatimo, kako je prisluskovala njegovim molitvam. To je bil njegov konec. Iz svetih besed korana, ki jih je govoril, je zdrsnil, komaj se sam tega zavedajoč, v besede ljubezni, klicanje Alaha se je spremenilo v klicanje Fatime. »Oči moje,« je zadelo z minareta daleč v mesto. »Fatima, oči moje!« Sledilo so zanosne besede ljubezni, verniki so prekinili svoje pobožnosti in s strahom zastrmeli na minaret, kjer ni njihov muesin iztegoval kakor sicer svojih tresočih se rok k nebu, temveč navzdol proti trgu. Nenadno je sveti mož tam gori izginil, v divji naglici stekel po polževskih stopnicah navzdol k vodnjaku, k Fatimi, da ji je zdaj, ko mu je bil

Alah odprl njegova molčeča usta za veliko priznanje, zašepetal iste besede tudi v zardevajoče uho.

Toda Fatima je zbežala in se od sramu skri-la v nekem temnem kotu in zajokala. Ni pa izginila poulična otročad, zapodila se je za obupujočim muesinom in vpila, posnemajoč njegov tresoč se starčevski glas: »Oči, moje oči, kje si ti Fatima, zakaj ne prihiš k svo-jemu Salihu?« Ubogi hodža je omedlel. Odnegli so ga nezavestnega domov. Ko so ga drugo jutro iskali, ga ni bilo mogoče več najti.

Zdaj so ga spet odkrili: v vlažni duplini nad Plivo, pregnanega v samoto, kjer moli k Ala-hu in sanja o Fatimi.

Ljudje, ki spijo po več let ali pa sploh ne spijo

Spanje je učenjakom še zmerom nekaka zagonetka. Med dolgo spečimi ljudmi je zbu-jala pred leti posebno veliko pozornost lepa Patricija Maguire, ki je umrla pred štirimi leti in o kateri se je govorilo po vsem svetu. Nekega dne se je vrnila od igranja tenisa domov. Legla je in takoj zaspala. Spala je nepretrgano pet let in pol. Vsa sredstva zna-nosti so uporabili, da bi jo zdravili. Zdrav-niki so ji dajali vbrižge, obsevali so jo in jo skušali zdraviti s pomočjo prenosa krvi, to-da vse njihovo prizadevanje je bilo zaman. Njena mati je v teh letih osivela, Patricija je pa ostala lepa in mlada, kakor je bila, ko je zaspala. Vsak dan je prihajal k njej njen ženin v upanju, da se bo nekega dne prebu-dila in se mu znova nasmejala. To se pa ni zgodilo. Lepo dekle je spalo do svoje smrti.

Se zagonetnejši je bil primer Betine Pieri-jeve, 88letne starke, ki je spala s kratkimi presledki od svojega 15. leta.

Mnogo se je govorilo tudi o mali Macini Yarringtonovi, ki je spala nepretrgoma dve leti in pol, potem je pa umrla.

Zena nekega srbskega železniškega uradni-ka je spala nepretrgoma 865 ur. Ko se je zbu-dila, kar verjeti ni hotela, da je spala tako dolgo. Zatrjevala je, da nima prav nobenega občutka, da bi bila spala več kakor navadno.

Medtem ko terja telo spanec še z večjim poudarkom kakor jed in pijačo in medtem ko se človek navadno po petih dneh, odnosno nočeh, brez sna zruši, poznamo čudne pri-mere popolne nespečnosti. Nedavno je šla po vsem svetu vest o obupnem prizadevanju nekega bogatega indijskega trgovca, ki že tri leta ni mogel zaspati. Ponujal je veliko vsoto tistemu, ki bi ga rešil nespečnosti. Od vseh strani je dobival nasvete. Pomagati so mu hoteli zdravniki in tudi drugi ljudje, toda nobeno priporočeno sredstvo ni zaleglo.

Vsi ljudje, ki jih muči nespečnost, pa ne trpe tako zelo. Ameriški listi so nedavno po-ročali o godbeniku Chatmanu, ki gre vsako leto spat samo dvakrat, pa še tedaj ne zaspi. Mož pravi, da leže k počitku samo zaradi iz-premembe. O nekem vojaku pa pripoveduje-jo, da je bil v svetovni vojni leta 1915 ran-jen v glavo in da od takrat ne more več spati.

× **Rak je ozdravljiv.** Nemški zdravnik dr. Salzborn trdi na podlagi svojih mnogoletnih izkušenj, da je v vsakem primeru dana mož-no za ozdravljenje, tudi če je bolezen tako težka, da ne dovoljuje operativnega posežka. Takšne bolnike je on sam obravnaval s po-sebno dieto, ki je bila včasih tako stroga, da je mejila na post. V vseh primerih se je bolnik počasi privadil nove oblike prehrane in uspehi so bili skoro čudežni. Z njegovim načinom diete so mnogi bolniki živeli še celo vrsto let brez vsakih težav, a drugi so naravnost ozdraveli.

× **Povprečna starosta narašča.** Ameriški urad za ljudsko štetje je ugotovil, da se je povprečna doba človeškega življenja podalj-šala v primeri s prejšnjim desetletjem za tri leta in pet mesecev. V Zedinjenih državah je zdaj povprečna starost belih ljudi 62 let in pet mesecev, dočim so živela ljudje pred le-tom 1914. povprečno samo 58 let. Povprečje torej stalno narašča, na drugi strani je bil pa ugotovljen tudi porast števila smrtnih ne-sreč, ki jih povzročajo prometna sredstva.

„DOMOVINA“ in mladina

Sova mu je ukradla klobuk

Stanko je bil že od otroških let plah dečko. Ko je doraščal, ga plahost ni nič minevala. Ponoči ga nisi dobil iz hiše, niti skozi okno se v temi ni upal pogledati.

Ko je štel osemnajst let, je moral nekoč k sorodnikom v sosedno vas. Šel je tja podnevi, a vračal se je zvečer, in to skozi gozd, o katerem so ljudje govorili, da strašijo v njem čarovnice.

Bila je topla pomladna noč, ko je stopal po gozdni poti v velikem strahu, dasi so mu sorodniki pred odhodom prigarjali, naj nikar ne bo tako plašen, ko je vendar krepak fant in ker je »strah okoli in okoli votel, v sredi pa ga nič ni«. Ko je bil nekako sredi gozda, je zdajci nekaj zašumelo v zraku in nad njegovo glavo ter mu odneslo klobuk.

Takega dogodka bi se bil prestrašil še kdo drug, ne pa samo naš Stanko. V prvem trenutku je obstal kakor okamenel, nato pa jo je ubral, kar so ga noge nesle, proti domu. Prepričan je bil, da mu je klobuk vzela čarovnica. Še doma so ga v tem prepričanju potrdili, ko jim je povedal, kako je prišel ob klobuk.

Drugega dne sta oče in Stanko šla iskat klobuk v gozd. Mislila sta, da ga je čarovnica morda spet kje spustila na tla, a nista

našla ničesar. Zdaj je bil Stanko še bolj boječ. Niti podnevi se ni upal več sam v gozd.

Kakšen mesec nato je Stankov oče ugotovil, da je lesena cev pri vodnjaku zgnila in da bo treba postaviti novo. Zaradi tega sta se oče in Stanko napotila v gozd, da posekata primerno drevo. Izbrala sta si visoko in debelo hojko. Ko sta jo ogledovala, sta opazila visoko na drevesu v temni goščavi vejčev veliko gnezdo. Začela sta močno tolči po deblu in kmalu je zletela z gnezda velika sova. Stanko je bil dober plezalec in je hitro splezal do gnezda, kjer je v svoje največje začudenje našel svoj klobuk, položen na staro vranje gnezdo, in v njem mlade sovce. Pobral je živalce, ki so jezno pihale vanj, iz pokrivala in zdeval v vranje gnezdo, klobuk pa vzel s seboj.

Tako se je strašna zgodba o čarovnici izpreverila v smešen dogodek. Ni bila čarovnica odnesla Stanku klobuka, temveč le sova, da je napravila prijetnejše gnezdo svojim mladim. Oče in Stanko iz usmiljenja do živalce nista posekala te hojke, temveč sta si izbrala drugo. Pravijo, da Stanko od tega časa naprej ni bil več tako bojazljiv. Zdaj je bil res prepričan, da je »strah okoli in okoli votel, v sredi pa ga nič ni.« Bolfanski

Ce se boš potrudil, boš prav izračunal

Boštjanček in Gašperček imata oba brihtni glavici. Zgodilo se je nekoč, da je Boštjanček nesel polno veliko posodo mleka. Kar osem litrov ga je bilo v njej. Srečal ga je Gašperček, ki je šel po mleko z dvema posodama. Ena je držala tri, druga pa pet litrov.

Ko sta se kot stara prijateljčka malo pogovorila, je Boštjanček dejal Gašperčku, da ni več mleka v mlekarni in da je zato njegova pot zaman. »Sicer ti pa lahko jaz polovico mleka odstopim, ker ga doma ne potrebujemo kar osem litrov,« je menil Boštjanček. Gašperček je bil s tem zadovoljen, češ: »Saj ga imamo tudi mi štiri litre dovolj.«

Dečka sicer nista imela nobenega litra s seboj, pa sta vendar s prelivanjem sem in tja prav na polovico razdelila vseh osem litrov mleka. Posluževala sta se samo posod za osem, za pet in za tri litre. Kako sta to storila? Račun ni prav lahko rešljiv, čeprav je zelo preprost. Najprej skušaj račun sam rešiti, nato šele poglej na spodne številke.

Rešitvi sta dve (številke v prvi zgornji vodovodni vrsti pomenijo posode z njihovo vse-

bino v litrih, spodne vrste pa so vmesne postaje prelivanja, da sta lahko razdelila mleko na dve polovici):

3	5	8	3	5	8
0	0	8	0	0	8
3	0	5	0	5	3
0	3	5	3	2	3
3	3	2	0	2	6
1	5	2	2	0	6
1	0	7	2	5	1
0	1	7	3	4	1
3	1	4	0	4	4
0	4	4			

Za mlade ugonkarje

Skrit pregovor

Kad, bor, lan, žep, tat, krt, Rade.

Črtaj v vsaki besedi eno črko in se ti bo pregovor razkril.

✱

Rešitev ugank iz zadnje številke. Zložilnica: Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti. Posetnica: Vojskovodja. Dopolnilnica: Ksaver Meško.

Kako so na Dolenjskem kopali zaklade

Stari Govnač z Gričev, Polde Poloviček iz Hudih ravni in Mošnjikov Nejče so daleč po Dolenjskem znani strokovnjaki za izkopavanje zakladov.

Nekoč je oglaš Pepe žgal v Mrtvaškem hribu oglje. Prav ko je hotel spet napraviti novo kopo, mu jo je neka neznana sila razkopala, da so drva kar po zraku letela. Ko se mu je to menda trikrat ponovilo, je prestrašen prestavil kopo na drugo mesto, kjer je imel več sreče.

Za ta dogodek je izvedel Mošnjikov Nejče in se mu je takoj zazdelo, da mora imeti tukaj vrag prste vmes. Vzel je s police štiri šibe, enoletne leskovke, blagoslovljene na cvetno nedeljo, štiri rogovičice, tudi leskove, katere je nataknil na konce šib, se odpravil od doma, poiskal prestrašenega oglašja in ga povabil na mesto, kjer je Pepetu sam vrag razmetel kopo. Tam mu je dal v roke dve šibi, ki ju je moral prijeti in ju nastaviti na prsi. Isto je storil Nejče z drugima dve-

ma šibama. Potem sta morala stopiti drug proti drugemu, tako da so se rogovičice uprle druga v drugo. Šibe so se začele tresti in so vlekli tja, kjer naj bi bil zakopan zaklad.

Nejče je nato svečano spravil šibe in rekel: »Tukaj sem so, kakor vidiš, pokazale šibe. Tu je zakopan zaklad, a ne majhen. Kakor vem, je tod pred sto leti bežala iz naših krajev francoska vojska, ki je imela s seboj en meter visoko železno blagajno, katero je neki oficir dal zakopati prav na tem mestu z upanjem, da se še kdaj povrne sem in izkoristi njeno vsebino. Toda usoda je hotela tako, da je blagajna še danes tu in čaka srečnih ljudi, da jo odkrijejo. Zdaj je pa prav po tebi hotela, da se je našel kraj, kjer je zakopano bogastvo. Tvoja drva je pa razmetel vrag, zato ker ima zaklad v oblasti od časa, ko je preteklo prvih sedem let.«

Nejče je še s seboj ometru oglašja v roko

in mu zagotovil, da mu ne bo treba več žgati oglja, ko bo dvignjen zaklad. Ves zasopel je pritekel Nejče domov, odložil šibe in začuden ženi povedal, kaj je ugotovil. Ko je pomalo južinal, je vzel palico v roke, dal kučmo na glavo in odhitel na Griče h Govnaču.

Ko je stopil Mošnjikov Nejče v hišo starega Govnača, je ta pravkar preštel denar, ki ga je dobil na pošti kot pokojnino od rudnika v Nemčiji, pri katerem je služil pred leti. Žena je pa baš začela brati zgodbo o »perkmandeljcju«, ki je nosil kmetu cekine. Imel je rdečo kapico in zelene hlačke. Žena je nehala čitati, moža sta se pa prisrčno pozdravila, saj sta se poznala že izza večkratnega skupnega kopanja zakladov in skupne usode: da oba nista še nič izkopala. Nejče mu je takoj povedal, da sta imela prav, ker še nista vrgla puške v koruzo. Razložil mu je, kako in kaj, ter mu še naročil, naj zbere pet mož, ker trije so premalo, v parih pa biti ne smejo, če hočejo imeti kaj uspeha. Določila sta še noč, kdaj naj bi se zaklad vzdignil. Nato je Nejče šel.

Še istega dne zvečer je prišel k Govnaču v vas Hribarjev Štefic, ki je bil tudi silno navdušen iskalec zakladov. Temu je povedal Govnač, kako sta se dogovorila z Nejčetom. Naročil mu je, naj dobi še dva, da jih bo vseh pet.

Štefic je ugibal: Do Polovičkovega Polde-ta je predaleč, bom pa povabil Pibernikovega Mihca in Astonovega Metoda. Storil je tako in oba sta bila voljna iti sreči nasproti.

Približal se je jesenski kvatni petek, dan, ki je posebno naklonjen zlatokopom. Tudi naši junaki so si izbrali ta dan za kopanje zaklada, ki jih bo rešil vseh skrbi. Govnač, ki je bil že prileten, si je dal v torbo potico, steklenico vina, kladivo, dleto za odpiranje blagajne in še nekaj potrebnega orodja, predvsem pa močno vrvi in veliko platneno vrečo za zlatnike in srebrnike. Ker je počasi hodil, je šel že popoldne z doma, da je bil pravočasno na mestu. Kramp mu je pa nesel Hribarjev Štefic ponoči, kajti če bi Govnač podnevi nesel to orodje, bi bilo očitno, kam gre. Potem bi bilo nemogoče kopati, ker žensk in radovednežev ne sme biti pri tako važnem poslu zraven.

Nejče je nekako istočasno prilezel na mesto kakor Govnač. Potem je priropotal Astonov Metod, pol ure nato sta jo pa primahala še Štefic in Mihca.

Zdaj se je začelo. Predvsem so se dogovorili, da ne sme pred koncem nihče črhiniti niti besedice, temveč molče delati, sporazumevati se pa z znamenji.

Govnač je vodil vse delo. Ostali so kopali in odmetavali prst pri rudarski svetilki, katero je prinesel Astonov s seboj.

Kopali so že kakih dve uri. Bližala se je že polnoč. Molčeči ljudje so se spogledali in zmajali z glavami. Začeli so drezati z železno palico v zemljo v upanju, da bodo zadeli na železen pokrov, toda zaman. Da si malo odahnejo, so prenehali z delom. Govnač jim je ponudil steklenko, katero so nočni večaki molče izpraznili. Nato so spet nadaljevali kopanje. Hribarjev Štefic, ki je bil največji, se že ni več videl iz jame, tako globoko so že bili prišli, a kramp ni hotel zadeti v železen pokrov. Prostor na dnu jame se je manjšal in tudi odmetavanje je bilo že težavno, tako da je samo po eden lahko delal.

Po preteku še dveh ur so nehali. Spoznali so, da na tistem mestu ne bo nič in da bo treba dobiti bolj zanesljivo sredstvo za kazanje zakladov, kakor so šibe. Kar je bilo dobrega v Govnačevi torbi so zdaj pojedli. Dleto je tudi prav prišlo, ker se je enemu izmed kopačev odlomil kramp, da so ga spet zagodili. Vrv in vreča sta pa šli prazni domov v upanju, da bo drugič sreča bolj naklonjena. Možje so ugotovili, da bodo po preteku sedmih let spet kopali, ker se je zdaj zaklad pogreznil sedem metrov v globino, zaradi česar ga ni mogoče dobiti. Čez sedem let da pa bo spet na istem mestu. Želeli so si za drugič več sreče, voščili so si lahko noč in se razkropili na domove.

Govnač je komaj do jutra prispel domov, kjer ga je sprejela žena z malodušjem, ker se je vrnil s prazno vrečo, kajti ona je mislila,

da si bosta lahko zgradila novo hišo. V tolažbo je dala možu krepkega zajtrka in menila, da naj bi bil vsaj toliko izkopala, kolikor je zavoljo kopanja zaklada napravil.

Mož je samo zarenčal in naročil svoji ženi, naj mu bere povest o »perkmandeljcu«. Sam namreč ni znal čitati.

Za drugič si je izbral Govnač Griče za smoter. Tam naj bi bil zakopano rešeto srebrnih tolarjev. Baje jih je zakopal neki škafar, ki je imel tam nekje pred davnimi leti hišo. Tod okoli je Govnač že vse prebrskal, a vedno brez uspeha. To pot si je izbral gomili podoben hribček. Tudi tokrat so šibe pokazale kraj, kjer bi moralo biti zakopano tisto rešeto denarja.

Ko je pa prišel na mesto, je takoj začel vih-teti kramp. Ker so pa bila tla kamenita, so se razlegali udarci gor do prvih hiš.

Steklasov Aleš je prav tedaj pri Ženkovi obtrgal korenje, ko je zaslišal, da je nekdo kopal. Prav za prav je mislil, da je nekdo seka. Takoj je sklical nekaj ljudi v vasi. Trije vaški navihanci so se odpravili na lice mesta, češ da bodo Govnača splašili. S seboj so vzeli stare kmečke plužnice, katere so vozili okoli grmovja. Kolesa so cvileč odskakovala od grudastih tal in lomila grmovje, toda Govnač je ostal trden in ni hotel bežati. Zato mu je eden izmed onih treh vrgel bučo v zadno stran. Ko so navihanci videli, da ne gre, so ga pustili. Naposled je še Govnač godrnjaje odšel. Spoznal je, da bi bilo najboljšje, če bi bili vsaj trije.

In res so se še v istem tednu tam sešli Stefic, Mihec in Govnač. To pot je eden stražil, druga dva sta pa vneto kopala trdo gmoto.

V najbližji hiši so kmalu slišali, da spet nekdo koplje zaklad. Gospodar se je v samih spodnjih hlačah napotil na kraj kopanja in iz grmovja gledal zakladokope, če bodo kaj izkopali, da bo planil med nje in da bo še on deležen kakšnega tolarja. Toda čakal je za-stonj, spet niso ničesar izkopali. Odpravili so se tiho domov. Gospodar, ki je bil samo v spodnjih hlačah, se je naposled tudi rad vrnil domov, ker je bil že ves trd od mraza.

Že precej časa je minilo od takrat, ko je stari Mejmulavruš pripovedoval: »Ko sem prebival še pod Molom, mi je nekdo zaupal, da je pod tisto skalo, ki se vidi iz zadnega okna, skril lonec denarja.«

Ko je Stefic izvedel za to, se je takoj odpravil k Mihcu. Brez oklevanja sta poiskala s šibami prostor, kjer naj bi bil lonec. Šiba pa ni pokazala pod skalo, temveč nad skalo pod korenine rogovilastega maklena.

Dobila sta še Novogorčenovega Tinčka in neke noči so se odpravili kakor kakšna uč-njaška odprava kopat zaklad. Nažgali so luč in kopali precej dolgo. Ko so jim začele nagajati maklenove korenine, je bil takoj storjen sklep: ven z maklenom. To se je kmalu zgodilo in maklen je zletel čez skalo. Kmalu zatem so dokopali do žive skale in spoznali, da v skali ne bo nič. Odšli so s praznimi žepi.

Drugi dan je pa vprašala Pamakajeva Iva Šmentovo Micko, kako je to, da je njen mož prejšnjo noč pri luči sekal drva v gozdu. Micka je začudeno odvrnila, da je bil njen dedec doma. Radovedni sta šli gledat in sta videli veliko jamo. Pogruntali sta takoj, da je moralo biti v jami silno mnogo denarja. Bili sta kar jezni, da nista bili prav nič deležni tega zaklada.

Cim več neuspehov je bilo, tem večje po-želenje se je lotevalo naših junakov. Pa je spet izvedel Mihec, da so v Mokrem dolu pod nekim orehom že večkrat kopali in da so vselej, kadar je kateri iskal tam zaklad, gnojne vile letale po zraku. Vile, da je metal vrag, ker se je bal, da bi mu ne iztrgali zaklada. Hribarjev Stefic je poizvedel vse podrobnosti od Mihca, potem je pa sam šel in ugotovil, da bo Mihčeva izpoved veljala. Domenil se je na tistem z Govnačem, Nejčetom, Polovičkom in Mrhačevim Urhom, da pojdejo pomladni kvatrni petek vzdignat zaklad: svinjski pisker denarja in zlato uro. Toda Mihec je zaznal za nakano one petorice, povedal to Novogorskemu Tinčku in oba sta jo že na kvatrni četrtki mahnila kar sama v Mokri dol.

Čez poldrugo uro sta bila na kraju. Začela sta kopati in kmalu sta zagledala kamenito ploščo, ki je ležala vodoravno v zemlji. Takoj so jima začarele oči, češ da prav pod to ploščo mora biti iskani zaklad.

Da pa ima res vrag zaklade v oblasti, sta tudi ta dva možaka takoj spoznala, zakaj v trenutku, ko je Mihec hotel privzdigniti kamenito ploščo v tistem upanju, da se mu bo prismejal pred oči lonec, poln denarja, je pocukal Tinček tega za rokav in pokazal na bližnjo pot. Ta je pogledal tjakaj in videl žensko postavbo, korakajočo naprej in ozirajočo se nazaj nanju. Res, nesreča, da jima je vrag v trenutku, ko bi bila morala dvigniti zaklad, poslal tisto prikazen v obliki ženske. Možaka sta videla, da je šla ženska proti vasi, in sta se zbal, da ne bo sklicala vaških fantov, ki bi jima mogli kaj naložiti čez grbi. Jadrno sta jo odkurila proti domu. Doma za pečjo sta pa modro ugotovila, da je ženska šla v usodnem času bosa tam mimo, kajti če bi bila obuta, bi se njeni koraki slišali. Na koncu sta sklenila, da je bila tista ženska le duh, poslan od vrata zato, da mu nista iztrgala zaklada iz krempljev.

Drugi večer je šla ona petorica kopat zaklad. A ko so prišli na lice mesta, so bili pre-senečeni. Seveda so takoj ugotovili, da jim jo je bil Mihec zagodel. Kopali niso nič, ker so menda mislili, da je zdaj zaklad že sedem metrov v zemlji.

Če kdo ve kje za kak zaklad in si ne zna pomagati, naj se kar pri naših strokovnjakih javi, da ga temeljito poučijo o vsem potrebnem. Potem pa naj izkoplje zaklad, ki mu bo v teh časih res prav dobrodošel.

Večja sreča je bila naklonjena posestniku Repovžu. Ko je poleti delal na travniku, mu je krt pred nosom porinil na vrh krtine star rimski srebrni novc. Seveda ga je pobral in shranil. Kopal pa ni, ker menda ni verjel v zaklad. Drugim pa tudi noče povedati, kje je našel novc. Nekaj izmed gori omenjenih strokovnjakov je že vse travnike v Longarjih preluknjalo z železnimi palicami, toda našli niso ničesar. Na koncu samo kratka ugotovitev: Ni vztrajnejšega človeka, kakor je zakladokopni strokovnjak. Čeprav še nobeden ni ničesar odkril, vendar nobeden ne opusti iskanja zakladov.

G. T.

Hitro nekaj italijanščine

Šestindvajseta vaja

Prislovi (avverbi)

Prislovi izražajo pri glagolih način delav-nosti, pri pridevniki stopnjo lastnosti.

Večina prislovov se izvaja iz pridevnikov in deležnikov. To se dogaja takole:

1. Če se končuje pridevnik na *e* brez pred-hodnega *l* ali *r*, prideneš kratkoma končnico *-mente*. Na primer: *Pridevnik se glasi felice* (srečen, srečna); če obesi nanj *-mente*, do-biš besedo *felicemente* (srečno). *Prudente* (previden, previdna), prislov *prudentemente* (previdno).

2. Če pa stoji pred končnim *e* kakšen *l* ali *r*, odpade *e* in se *mente* privesi brez *e*. Na primer: pridevnik je *fácile* (lahko, lahka), prislov pa *facilmente* (lahko); *diffícile* (težek, težka), prislov *diffícilmente* (težko); *interiore* (notranj, notranja), prislov *interiamente* (notranje); *esteriore* (zunanj, zunanja), prislov *esteriamente* (zunanje); *particolare* (poseben, posebna), *particolarmente* (posebno).

3. Če se končuje pridevnik na *o*, se priključi končnica *-mente* na žensko obliko *a*. Na primer: *sencéro*, *-a* (odkritosrčen, -čna), prislov *sinceramente*; *cérto*, *-a* (gotov, -a) prislov *certamente*.

4. Mnogi pridevniki se rabijo hkratu kot prislovi brez priveska, in sicer v moški obliki. Takšni pridevniki so: *presto*, *-a* (hiter, -ra), s prislovom *presto* (hitro, kmalu, zgodaj); *falso*, *-a* (napačen, -na, lažen, -na, hinavski, -ska) s prislovom *falso* (napačno; reče se tudi *falsamente* kar pomeni lažno, lažnivo, hudobno; *basso*, *-a* (nizek, -ka, globok, -a) s prislovom *basso* (nizko, globoko; reče se tudi *bassamente*, kar pomeni prostasto); *alto*, *-a* (visok, -a) s prislovom *alto* (visoko); *piano*, *-a* (tih, -a) — *piano* (tiho, počasi); *próprio*, *-a* (resničen, -na) — *próprio* (resnično); *cérto*, *-a* (gotov, -a) in *siuro*, *-a* (gotov, -a) — *cérto* ali *siuro* (gotovo); *fórté* (močan, -na) — *fórté* (glasno, močno); *caro*, *-a* (drag, -a, ljub, -a) — *caro* (drago) in tako naprej.

Un uomo falso = hinavski človek. Egli canta falso = on poje napačno.

Kakor pridevnik ima tudi prislov tri stopnje (pozitiv, komparativ, superlativ). V slovenščini rečemo na primer: srečno, srečneje, naj-srečneje. V italijanščini se to glasi: *felicemente*, *più felicemente*, *felicissimamente*. Druga stopnja (komparativ) se tvori torej z dodatkom *più* (bolj) ali pa *meno* (manj), kadar hočemo reči na primer: manj srečno (meno felicemente). Tretja stopnja (superlativ) se tvori tako, da odpahnemo pridevniku končni *o* ali *e* in mu pritaknemo žensko obliko *-issima* in nato še *mente*. Ponovite vajo o stopnjevanju pridevnikov!

Neredno stopnjevanje imajo nastopni prislovi: *béne* — dobro, *méglio* — bolje, *méglio* — najbolje in *benissimo* — zelo dobro (*méglio* je torej bolje in najboljše; kdaj velja kot najboljše, je razvidno iz smisla; včasih se mu pristiavi še *«di tutti»* — izmed vseh, če je potrebno; na primer: *egli canta méglio di tutti* = on poje najboljše izmed vseh); *male* — slabo, *péggio* — slabše, *péggio* — najslabše in *malissimo* — zelo slabo; *molto* — zelo, mnogo, *di più* — bolj več, *di più*, *più* — največ, najbolj in *moltilissimo* — zelo mnogo; *poco* — malo, *meno* — manj, *meno* — najmanj in *pochissimo* — zelo malo.

Glede rabe *più* in *meno* si zapomnite: *Io ho più di trenta lire* = Imam več kakor trideset lir. *Io ho meno di quindici lire* = Imam manj kakor petnajst lir. *«Più di»* pomeni torej »več kakor« (dobesedno »več od«) *«Meno di»* pomeni »manj kakor« (dobesedno »manj od«).

Nekaj stavkov za vajo

Giulio ha più denaro di Carlo, ma Carlo ha più ingegno di Giulio. Il servitore fu riccamente ricompensato. Questo lavoro è proprio troppo difficile. Voi troverete facilmente la strada della città. Andate sempre diritto; fra cinque minuti vi troverete davanti la stazione. Parlate adagio, signore! Un proverbio italiano dice: chi va piano va sano. La povera nostra madre è continuamente ammalata. — Previdi: Julij ima več denarja kakor Karel, toda Karel ima več razuma kakor Julij. Služabnik je bil obilno poplačan. To delo je zares (resnično) pretežko. Vi boste lahko našli mestno cesto (cesto mesta). Idite zmerom naravnost; v teku petih minut se boste znašli pred postajo. Govorite počasi, gospod. Neki italijanski pregovor pravi: kdor hodi počasi, hodi zdravo (varno). Uboga naša mati je nepretrgano bolna. — Razlaga besed: *l'ingegno* (beri *lindžénjo*) = razum; *il servitore* = služabnik; *fu ricompensato* = je bil poplačan (*ricompensare* = poplačati; *ricompensato* je deležnik); *ricco* = bogat, obilen (*riccamente* je prislov); *il lavoro* = delo; *próprio* = zares, resnično; *troppo* = preveč (*troppo difficile* = preveč težek, pretežek); *trovare* = najti (*trovarete* = boste našli je prihodni čas); *la strada* = cesta; *diritto* = naravnost, direktno; *fra* = med, v teku; *il minuto* = minuta (v italijanščini moškega spola); *trovarsi* = znajti se (*dobesedno najti se*) *davanti* = spredaj, pred; *la stazione* = postaja; *adagio* = počasi; *il proverbio* = pregovor; *va* = hodi (od nepravilnega glagola *andare* = hoditi, iti; *spregatev* zdajšnjega časa: *vado* ali *vo*, *vai*, *va*, *andiamo*, *andate*, *vanno*); *piano* = tiho, počasi; *póvero*, *-a* = ubog, *-a*; *continuo*, *-a* = nepretrgan, *-a* (*continuamente* je prislov), *ammalato*, *-a* = bolan, *-a*.

Novice

* Posebne ugodnosti za hribovske kmetovalce. Italijanska vlada je na ukaz Duceja dovolila posebne ugodnosti glede plačila davkov in raznih drugih dajatev državi tistim kmetovalcem, ki obdelujejo zemljo v hribih nad 800 metrov nadmorske višine. Za vse te kmetovalce bodo dajatve manjše, manjši pa bodo tudi prispevki, ki jih bodo kmetovalci plačevali za svoje najete dninarje raznim socialnim ustanovam. Zraven pa je bilo objavljeno, da navzlic manjšim prispevkom socialnim zavodom pravice delavcev ne bodo prav nič okrnjene. Ugodnosti je Duce naklonil hribovskim kmetovalcem zato, ker so mnogo prispevali za uspešno žetev. Po drugi strani pa naj bi jim ugodnosti dale novo izpodbudo, da bodo še vestneje obdelovali svojo zemljo.

Opozorjamo cenj. čitatelje

da ima uprava lista tel. št.: 31-22, 31-23, 31-24, naš inšertni oddelček pa tel. št.: 31-25, 31-26!

* Tržaški župan na obisku v Ljubljani. Tržaški župan dr. Ruzzier se je te dni mudil v Ljubljani in si je v spremstvu z ljubljanskim županom dr. Adlešičem ogledal mesto, mestne naprave in urade. Obiskal je tudi krasno urejeno vojaško pokopališče, kjer počiva nad tisoč italijanskih vojakov, ki so umrli v Ljubljani za časa svetovne vojne. Na spomenik je položil lovorjev venec, okrašen s trobojnicami in z barvami Trsta. Prav tako je tržaški župan položil venec na spomenik ob kostnici slovenskih padlih vojakov.

* Imenovanje predsednika Pokrajinske zveze delodajalcev. Te dni je bila v Ljubljani ustanovljena Pokrajinska zveza delodajalcev in je Visoki Komisar Escelencia Grazioli določil za predsednika g. dr. Ivana Slokarja. Fašist dr. Silvio Marchesoni pa je odrejen, da kot strokovnjak podpira organe Pokrajinske zveze delodajalcev.

* Novih pripovednih knjig se zdaj malo tiska. Tednik »Domovina«, ki se bo preuredil v družinski list za mesto in deželo, bo s svojimi romani, povestmi, krajšimi povestmi, novelami in mladinskim romanom nadomestilo za pomanjkanje takšnih knjig. »Domovina« bo imela tudi za žensvo dosti zanimivega. Nov naročnik, ki plača v naprej vsaj četrtletno naročnino (4.50 lire) od novega leta dalje, bo dobival decembra list zastoj. Uprava je v Puccinijevi ulici 5. Ljubljana.

* Vodnikova pratika za leto 1942., ki izide hkratu z Jarčevovo povestjo »Jalov dom«, objavi letos poleg drugega pisanega gradiva tri izredno zanimive in koristne članke iz gospodarskega področja: članek nadzornika Andreja Škulja s številnimi slikami »Več skrbni za naše sačarstvo!«, članek strokovnjaka »Gospodarka koristi kuncereje« in članek nadzornika Josipa Štreklja »Obiski pri kmetijstvu koristnih živalih«. Na te poljudno in sodobno pisane članke opozarjamo številne zanimance. Vodnikove knjige izidejo ob koncu meseca, zato je treba kar pohiteti z naročbo. Vsi v letošni krog Vodnikovcev!

* Klic ljubljanskega škofa k narodni spravi pobožnosti devetih petkov. Ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman je pozval vernike svoje škofije, naj zaradi strašne stiske zdajšnjosti, ko ne trpimo samo mi, ampak vsi narodi Evrope, opravijo pobožnost devetih petkov. V svojem vabilu pravi: »Ponižno moramo priznati, da je Evropa mnogo grešila in bila v mnogočem lažikršćanska. Stoletja je zametala velikanske milosti Kristusove in si je tako sama spletla bič, ki jo zdaj tepe. Usmiljenje božje in s tem konec hudih preizkušenj upamo doseči, če skušamo Bogu nuditi odkritosrčno zaščeno za vse grehe in žalitve sveta, in sicer tako, kakor to želi presveto srce Jezusovo«. Pobožnost devetih petkov se začne prvi petek v decembru. Pred tem pa se bo obhajala devetdnevna, ki se bo začela 26. novembra in bo trajala do 4. decembra. Devetdnevna

se vrši v ljubljanskih cerkvah zvečer, na deželi pa jutraj.

* Prvi italijanski list v Črni gori. Na Cetinju je izšla prva številka italijanskega lista »La Voce di Montenegro«. V prvi številki je priobčen prvi pozdrav italijanskega guvernerja Črne gore Pirzia Birolisa na črnogorski narod.

* Nagrade staršem za dvojčke. Iz sklada, ki je bil od Duceja izrecno določen v ta namen, je Visoki komisar podelil nagrado po 600 lir ob rojstvu dvojčkov temle staršem: 1. Nučiču Francu in Darinki v Zgornji Zadobrovi; 2. Možku Ludviku in Angeli na Turjaku; 3. inž. Podgorniku Rudolfu in Celestini v Ljubljani, Šmarska cesta 11; 4. Črčku Antonu in Amaliji, Sadinja vas; 5. Černiču Nikolaju in Mariji v Boginji vasi; 6. Verbiču Francu in Gabrijeli v Stožicah.

* Za osem lir si boste lahko nabavili letošne Vodnikove knjige, to je Vodnikovo pratiko za leto 1942., ki prinese mnogo sodobnih, zanimivih in zabavnih člankov in lepih slik, in odlično povest Mirana Jarca »Jalov dom«. Naj letos ne bo slovenske družine brez knjižnega daru Vodnikove družbe, zakaj knjiga nam mora biti vedno plemenita opora in blago zatočišče, obenem pa potrjevalka vere v našo kulturo in bodočnost. Izdajo Vodnikove družbe naročite takoj pri svojem krajevnem poverjeniku, Ljubljanci pa v knjigarni Tiskovne zadruge, Sečenburgova ulica 3, ali pa v pisarni Vodnikove družbe, Puccinijeva 5/I, v poslopu Narodne tiskarne.

Dobite jo pri pooblaščenih zastopnikih, za Julijsko krajino pri Giovanni Parovel, Trieste, Via Francesco Denza 5, ali pa direktno pri založnici J. Blasnika nasl., Ljubljana, Breg 10.

* Polnočnica bo letos popoldne. Odkar je vojna in je nočno življenje v mestih in vaseh zaradi predpisov o zatemnitvi precej utesnjeno, se je po posebni papeževi odredbi v vojujočih se deželah uvedla navada, da se polnočne cerkvene slovesnosti, ki jih krščanski narodi leto za letom obhajajo na praznik božjega rojstva, opravljajo že v času pred zatemnitvijo. Tako je papež tudi letos naročil škofom, naj se v vseh krajih, kjer veljajo predpisi o zatemnitvi, opravijo polnočnice tako, da bodo končane že pred nastopom teme. Tudi pri tej popoldanski službi božji bodo verniki lahko sprejemali zakrament sv. obhajila. Duhovniki, ki bodo opravljali službo božjo, in pa verniki, ki bodo pristopali k sv. obhajilu, se bodo morali postiti štiri ure pred službo božjo.

* Smrt stolnega kanonika Huša na Reki. Te dni je umrl na Reki stolni kanonik monsignor Mihael Hušo. Pokojnik je bil med najodličnejšimi predstavniki slovenske duhovščine v Primorju. Rodil se je 1. 1882. pri Sv. Ivanu v Trstu. Po novi maši 1. 1905. je kaplanoval v Brezovici in Hrušici v Istri, nato pa je deloval kot kurat v Podgradu, kjer je sezidal lepo cerkev sv. Cirila in Metoda. Leta 1915. je postal župnik v Hrušici, kjer se je posebno posvetil zadržnemu delu. Leta 1924. je prišel za župnika in dekana v Jelšane, kjer je z velikim uspehom deloval do leta 1935., ko je bil imenovan za stolnega kanonika na Reki. Njegovo truplo so prepeleli v Jelšane. Blag mu spomin!

* Smrt uglednega Ribničana. Te dni je v visoki starosti 84 let preminil znani ugledni ribniški gostilničar, posestnik in tvorničar g. Podboj Andrej, po domače Cene. Pokojnik je bil kremenit značaj, dober in usmiljen. Za vsakogar je imel lepo besedo in dobro srce. Bil je mož vztrajnega dela. Zapušča ženo Ano in pet otrok, ki so vsi na povoljnih mestih. Bodi mu blag spomin, žalujočim naše sožalje!

* Smrt uglednega pomorščaka. Sredi oktobra je preminil v Beogradu naš rojak g. Avgust Štros, kapetan Rečne plovitve v Beogradu, sin ugledne rodbine Štrosovih v Idriji. Zapustil je vdovo in hčerko. Ob mnogoštevilni udeležbi beograjskih Slovencev, zlasti Idričanov, je bil ugledni pokojnik položen k večnemu počitku. Svojem in vsej rodbini iskreno sožalje, posebno še staremu očetu, kateremu je ob bombardiranju na cvetno nedeljo 6. aprila ubilo tudi edino hčerko Marijo, ženo uglednega podjetnika in trgovca g. Milivoja Djurića v Beogradu.

Nov zdravnik v Ribnici. Dr. Brumen Fran je odprl privatno ordinacijo v Ribnici na Dol. v hiši znane gostilne Podboj Slavko. Ordinira od 10. ure dalje.

* Podaljšanje veljavnosti legitimacij železniških upokoencev in njihovih družinskih članov se bo vršilo na postajah od 27. t. m. ob priliki podaljševanja legitimacij aktivnih uslužbencev. Opozorjamo železniške upokoence, da se nemudno zglase pri šefih pristojnih postaj, kjer dobe točna navodila in se jim bo sporočil dan, kdaj se bodo njihove legitimacije podaljšale. — Direkcija železnic Ljubljana.

* K razglasu o preselitvi Nemcev z dne 20. oktobra je Visoki komisar izdal važen dodatek, da bodo oni Nemci, ki nameravajo ostati v Ljubljanski pokrajini, pridobili italijansko državljanstvo po določbah, ki bodo v ta namen še izdane, če imajo od prej državljanstvo bivše jugoslovenske države. Oni pa, ki so imeli že na dan 6. aprila letos nemško državljanstvo, bodo lahko ostali nemški državljani. Eni in drugi lahko še nadalje prebivajo v Ljubljanski pokrajini in v smislu zakonov svobodno opravljajo svoja opravila.

* Vladoarjeva zahvala Visokemu komisarju Nj. Vel. Kralj in Cesar je blagovolil izraziti Visokemu komisarju Ekselenci Grazioliju svojo toplo zahvalo za čestitke, ki mu jih je poslal o priliki njegove 72-letnice v imenu Ljubljanske pokrajine.

* Nove cene za mleko in drva v novomeškem srezu. Na podlagi odredb maksimalnega cenika Visokega komisarja je okrajni civilni komisar gospod dr. Ottone Griselli izdal za območje novomeškega sresa nove maksimalne cene za prodajo mleka in drv na drobno. Odslej se sme prodajati mleko v Novem mestu po najvišji ceni 1.30, v ostalih krajih novomeškega sreča pa po 1.20 lire liter. Cene drvam so naslednje: bukova in gabrova drva prve kakovosti 70, druge kakovosti 65, tretje kakovosti 60, ostala trda drva 54 do 63 lir za kubični meter. Mehka drva so do 50 odstotkov cenejša. Cene drvam se razumejo za nerazlagana in ne na dom kupca postavljena. Kdor se ne bo držal teh cen, bo strogo kaznovan.

* Promocija Slovencev na beograjskem vseučilišču. Te dni je bil za doktorja vsega zdravilstva promoviran na beograjskem vseučilišču naš rojak g. Martin Kolenc iz Zagorja ob Savi.

* Sprememba okoliša pošte Ježice. Kraji Brod, Črnuče, Dobrava, Gmajna, Ježa, Nadgorica in Podboršt se izločijo iz okoliša pošte Ježice, ker so zasedeni od nemške vojske.

* Diplomirani agronomi, absolventi kmetijskih šol in absolventi nižjih kmetijskih šol, ki bi želeli takojšne zaposlitve (povečini za dva do tri mesece; v kočevskem okraju (pri zelo ugodnih pogojih, naj se takoj obrnejo osebno na Kmetijsko zbornico, Ljubljana, Gosposvetska cesta 2/I).

* Hranilna vrednost konjskega mesa. 100 gramov konjskega mesa ustreza po svoji hranilni vrednosti 110 gramom govejega mesa brez kosti, 121 gramom telečjega mesa brez kosti, 94 gramom svinjskega mesa brez maščob in kosti, 75 gramom suhe tonine, 173 gramom kravjega mleka, 49 gramom sira in enemu kokošjemu jazu. Najboljši del so rebra. Konjsko meso razvija mnogo kalorij in ima mnogo vitaminov, zraven pa je lahko prebavljivo.

* Pozna izselitev divjih golobov z Dolenjskega. Iz St. Lovrenca na Dolenjskem poročajo, da so tam blizu videli še 5 t m nekaj divjih golobov med vranami. Prav tako je bilo videti več divjih golobov še 9. t. m.

* V dimu se je zadušil. Te dni je nastal v Ljubljani manjši požar. Začelo je goreti v Abulnarjevi delavnici za vulkanizacijo na Bleiweisovi cesti. Delavnica je bila zaprta, zato se ogenj ni mogel zelo razgoreti. V delavnici je prenočeval neki Debevec. Najbrž je ogenj zanetil on po neprevidnosti. Gasilci so bili obveščeni o požaru. Prihiti so gasiti poklicni in prostovoljni gasilci in je bil ogenj kmalu pogasjen. V delavnici so našli zadušenega delavca Debeveca. Poklicni reševalci so ga skušali obuditi z umetnim dihanjem, a vse prizadevanje je bilo zaman.

* Podtalna propaganda na tehnični fakulteti ljubljanskega vseučilišča. Predzadnji ponedeljek dopoldne je krajevna kvestura v Ljubljani izvedla nenadno preiskavo v posloppju tehnične fakultete ljubljanskega vseučilišča in zaplenila številno stvarino za podtalno propagando. Prijeto je bilo 29 dijakov. Visoki komisar je s svojim odlokom odredil, da se za nedoločen čas ukinejo vsa predavanja in delo na tehnični fakulteti. Zraven tega pa je odredil, da se zapre tudi posloppje tehnične fakultete.

* Sporočila o strahovalnih dejanjih. Zvečer 10. t. m. je bil na pragu vratarske hišice tvornice »Motvoz in platno« v Grosupljem ustreljen s štirimi strelji iz pištole 29letni vratar Anton Hren. — V skladišču sporovoznega blaga na železniški postaji v Ljubljani je bil ubit železničar Peter Zlatnar od razpočenja bombe, ki jo je pripravil v zločinske namene. — Te dni zvečer je skupina kr. karabinierjev, finančne straže in črnih srajc srečala v bližini Trebnjega gručo komunistov. V spopadu sta bila ubita dva strahovalca, enega pa so aretirali. Ostalim se je posrečilo pobegniti v nastopajočem mraku. — Pred svojim stanovanjem v Ljubljani je bil zavrato ubit policijski stražnik Josip Koželj, Slovenec po rodu. Imel je že nad enajst let službe in se je vedno vzorno vedel. Znan je bil kot vesten vršilec dolžnosti in dober družinski oče.

* Kazni za navijalce cen. Na okrožnem sodišču v Ljubljani je bilo v času od 1. avgusta do 20. novembra pred sodnikom poedincem zaradi navijanja cen in verižništva obsojenih že 92 oseb, tako mesarjev, pekov, gostilničarjev, branjevcv in drugih prodajalcev na skupno 651 dni zaporu, na 23.750 lir denarne kazni in na 4427 lir povprečnine. Od teh je bilo samo 14 oseb obsojeno pogojno, drugi pa vsi nepogojno.

* Navodila za dopisovanje z vojnimi ujetniki. Poizvedovalni in posredovalni urad pri Rdečem križu v Rimu sporoča nasledna navodila za dopisovanje z vojnimi ujetniki: Pisemske pošiljke (dopisnice in pisma) se lahko vržejo v vsak poštni nabiralnik, vendar ne smejo biti brez znamk. Ni dovoljeno pošiljati razglednice s slikami krajev in dopisnice s slikami. Pisma morajo biti napisana na lahkem papirju. Prav tako mora biti kuverta lahka, ne podložena in naj nosi na hrbtu naslov pošiljatelja. Na vrhu kuverte je treba napisati: »Posta dei prigionieri di guerra«, pod tem napisom pa je treba napisati čin, priimek, ime in številko vojnega ujetnika, naslov ujetniškega taborišča v državi, kjer so ujetniki. Za ujetnike, o katerih svojci še niso dobili natančnega obvestila, niti njihovega naslova in ne številke, niti ni ujetnik navedel taborišča, je treba pisma nasloviti takole: za ujetnike v Vzhodni Afriki, Egiptu, Keniji in Palestini: Prisoners of War Postal section Middle East Egypt; za ujetnike v Indiji: POW General Pos. Office British India Bombay; za ujetnike v Južni Afriki: POW Camp Union of South Africa. — Normalna pot je preko navadne pošte in je zdaj zadosti hitra. Pismo ali dopisnico je treba vreči v kakršenkoli poštni nabiralnik. Dovoljeno se je posluževati zračne poti za pošiljke v Avstralijo (šest kuponov), v Južno Afriko (štirje kuponi), v Kenijo (tri kuponi) in na Jamajko (tri kuponi). Mednarodne kupone, po 2.50 lire vsakega, prodajajo v vseh poštinih uradih v kraljevini. V teh primerih je neogibno potrebno uporabljati najlažji papir in ovitek. Največja dovoljena teža je pet gramov. Pisemski ovitek je treba dati še v drug ovitek, v katerega je treba dati tudi kupone. Ta druga kuverta mora biti zapečatena in mora biti na njej

naslov: Croce Rossa Italiana, Ufficio prigionieri guerra, Via Puglie, No. 6, Roma. Izjemo tvorijo take pošiljke v Veliko Britanijo in Kanado (preko Lizbone), ker se kr. poštne urad poslužuje zračne poti, ne da bi pošiljke bilo treba frankirati ali vanje devati kupone.

Iz Trsta in Gorice

Izredno visoka starost. V Zupah pri Šturjah na Vipavskem je preminila ga. Marija Brecljeva, mati zdravnika in pisatelja g. dr. Antona Breclja v Ljubljani. Dočkala je izredno visoko starost 92 in pol leta. Pridna in delavna je pri skromnem posestvu in z majhno trgovino lepo v slovenskem duhu vzgojila svojo številno družino. Blag ji spomin!

Trikrat dvojčki. Iz Ducejevega sklada je podeljena Maksimilijanu Kerinu nagrada 700 lir za dvojčka, Staliu Matteu nagrada 600 lir za dvojčka in Francu Lavrenčiču iz Dobredoba 800 lir za dvojčka.

Pobuda tržaškega župana za reje malih živali. Tržaški župan je že letošno pomlad dal pobudo za ureditev vojnih vrtov v Trstu. Vse javne mestne nasade je mestna občina dala preurediti v vrtove in jih je zasadila s koristnimi pridelki, kar je dalo ostalim lastnikom vrtov, parkov okrog vil in praznih parcel pobudo, da so zemljo obdelali in tako mnogo pripomogli k boljši prehrani mestnega prebivalstva. Zda pa je dal mestni župan pobudo tudi za večjo gojitev kuncev, svinj in perutnine v mestu. Pri znani mestni vili Fernandeu na vrhu Bosketa je dal urediti moderno farmo kucev, kateri se bo pridružilo še vzrejevališče za svinje, gosi in race. Podobno vzrejevališče urejajo zdaj v mestni oskrbnišnici. Na ta način bo omogočena lažja preskrba z mesom za razne mestne socialne zavode. Obenem pa bo občina s tem dala pobudo tudi zasebnikom, naj se z večjo vmeno oprimejo reje malih živali in svinj. Marsikatero gospodinjstvo, ki razpolaga s lastnim vrtom, bi lahko redilo v mestu svinjo, nekaj gosi in rac, ker ima vedno dovolj zelenjave na razpolago. Prehrana mestnega prebivalstva bi bila s tem precej olajšana.

Smrt najstarejšega Nabrežinca. Pred dnevi je umrl v častiljivi starosti 92 let upokojeni železničar g. Jožef Pavšner. Bil je najstarejši Nabrežinec. Številni družini je bil dober oče. Od svoje mladosti se je nepretrgano udeleževal pri nabrežinski godbi na pihala in pri orkestru. Igral je klarinet, ki ga je dobro obvladal. Pogreba se je udeležilo veliko število ljudi, posebno njegovih stanovskih tovarišev. Nabrežinska godba je svojega zvestega in zaslužnega člana na njegovi zadnji poti počastila z žalostinkami. Naj v miru počiva, preostali naši sožalje.

Zupnijski praznik v kraški Kostanjevici. V Kostanjevici na Krasu imajo za cerkvenega zaščitnika sv. Martina. Kakor vsako leto so tudi letos njegov god slovesno obhajali. Letos so ga priznavali kar tisti dan, ki ga določa koledar, in niso prekladali slovesnosti na nasledno nedeljo. Pri slovesni sv. maši je pel domači pevski zbor v zmanjšani izdaji, ker je nekaj dobrih pevcev pri vojakih.

Požar pri Senožečah. V nedavni noči je nastal pri Sv. Mihaelu pri Senožečah požar, ki je upepelil dve poslopji. Na pomoč so prišli gasilci iz Trsta in od Sv. Petra na Krasu, ki so z velikimi napori obvarovali naselje večje nesreče.

Iz Gorenjske

Nova imena ulic in trgov v Kranju. Dodažni Glavni trg v Kranju se imenuje po Adolfu Hitlerju, Trg prestolonaslednika Petra pa po Horstu-Wesselu. Prekrščene so tudi druge ulice in ceste. Enako kraji v predmestju. Primskovo se zdaj imenuje Falkendorf, Huje Am Hang, Struževca pa Am Strand.

Smrt uglednega gostilničarja. V starosti 77 let je umrl v Bohinju daleč naokrog znani gostilničar in lesni trgovec g. Anton Resman. Pred 40 leti, ko so gradili bohinjski predor, je kupil podjetje v Bohinju in ga je zelo razširil. K večnemu počitku ga je spremlilo veliko število znancev in prijateljev. Blag mu spomin!

Dva nova politična komisarja. Te dni je odšel politični komisar kamniškega okraja dr. Fritz Dullnig. Njegov naslednik je dodajni radovljiški politični komisar dr. Doujak. Naslednik dr. Doujaka v Radovljici je viši vladni svetnik dr. Hierzegger.

Iz Spodnje Štajerske

Prvi Kočevarji v novi domovini. »Marburger Zeitung« prinaša pod gornim naslovom članek, v katerem govori o tem, kako je Hitler odkazal Kočevarjem posebno častno nalogo, da kot kmetje varujejo nemško mejo na jugu. Nato pa med drugim poroča: »Te dni je že prišlo na Spodno Štajersko 30 družin iz kočevske vasi Hohenegga. Na krški postaji so jih sprejeli pooblaščenca za naseljevanje. Pozdravili so nas pričakovanja polni in veseli obrazi. Kmečke družine so to. »Hitler nas ne bo pozabil,« so govorili. Naši in naših otrok otroci ne bodo gledali pred seboj negotove prihodnosti. Pred seboj imajo življenje v Nemčiji, in sicer za vse večne čase.« Petdesetletni možaki nosijo kroje kočevskih formacij. Naglo poprimajo za delo in razkladajo. Kmalu so vsi vozovi naloženi s prtljago, ki so jo prinesli s seboj s Kočevskega. Konji potegnejo. Pot jih vodi v novo usodo. Ne boje se nobene težave, ne smrti, ne hudiča. Kakor v dodajni domovini bodo tudi tukaj Kočevarji skupaj prebivali in delali. Sosed ostane sosed. To lajša začetek. Čiste in prijazne hiše in kmetije prevzema jo. Prihodne dni in tedne pridejo še druge družine. Skoraj bodo vsi.«

45 tečajev nemščine v Celju. V Celju imajo zdaj 45 tečajev nemščine, ki jih obiskuje 1171 prebivalcev. 15 tečajev je v tvornicah. Povprečno ima vsak tečaj 40 obiskovalcev.

Spodnoštajerski Hrvati se izselijo. Štajerski upravitelj Ueberreiter in hrvatski pooblaščenec dr. Turina v Gradcu sta sklenila dogovor, da se Hrvati, bivaajoči na Spodnem Štajerskem, vrnejo na Hrvaško. Za Hrvaša velja tisti, ki je hrvatskega pokolenja, ki govori hrvatsko materinščino in se priznava za Hrvata. Zidje so izključeni. Za izvedbo preselitve se ustanovi mešana nemško-hrvatska komisija.

Civilne poroke pred županom so bile v teku zadnjih mesecev sklenjene v raznih krajih. Ponekod se je dogovorilo kar po več parov, da so skupno stopili v zakon. Poročni obredi imajo zdaj čisto drugačno sliko. Zda je po navadi občinski urad, kjer se sklene poroka okrašen, in ko prideta ženin in nevesta s svojima pričama pred župana, jima ta razloži pomen in namen zakonskega življenja v narodno socialistični državi. Obred poroke je zelo skromen; kakor hitro je listina o poroki podpisana, je obred pri kraju. Pred dnevi je bila taka poroka v Selnici ob Dravi, kjer sta se poročila trgovski pomočnik Albin Žunko in Štefanija Kristanova. Poročil ju je župan Bruderman.

Smrt mlade učiteljice. Umrla je gđe. Tončka Radejeva, bivša učiteljica na Senovem pri Rajhenburgu. Smrt jo je ugrabila v najlepših letih. Mlada pokojnica je bila hčerka uglednega veleposestnika nad Dolaskim pri Senovem. Bila je močno priljubljena pri otrokih in pri vsem prebivalstvu. Naj ji bo v prežgodnem grobu lahek počitek! Žalujemo svojim iskreno sožalje!

Vlak ga je povozil. Nedavno zvečer se je pripetila v Poljčanah huda nesreča. V Slovenski Bistrici zaposleni 63letni delavec Ivan Brumec se je peljal z večernim vlakom v Poljčane. Ker se mu je pa mudilo, je skočil z vlaka, preden se je ta na postaji ustavil. Nesreča je hotela, da je privozil po sednem tiru tovorni vlak in njegova lokomotiva je treščila v Brumca. Nesrečnež je dobil tako hude poškodbe, da je že med prevozom v mariborsko bolnišnico umrl.

Smrt pod vlakom. Na železniški progi blizu Šmarja pri Jelšah so našli truplo neke 20-letne mladenke. Kakor kaže, gre za nesrečo. Pokojnica ni imela nobenih listin pri sebi, zato poizvedujejo oblastva po njenih svojcih.

NA TRGU

Gospa: »Vaše piške pa so salamensko suhe.«
Kmetica: »Kaj mislite, da bom mokre prodajala.«

Iz Hrvatske

Domovinska pravica Slovencev na Hrvatskem. V »Narodnih novinah« je bila objavljena zakonska odredba o pridobitvi domovinske pravice oseb iz Slovenije. Odredba določa: Člen 1. Osebe iz bivše Slovenije, stalno nastanjene na področju nezavisne države Hrvatske, ki doslej niso imeli domovinske pravice v nobeni občini Hrvatske, pridobijo domovinsko pravico v občini svojega bivališča, ako to od dotične občine zaprosijo z nekolikovan vlogo v dobi šestih mesecev po uveljavljanju te zakonske odredbe. Člen 2. Osebe iz bivše Slovenije, preseljene na področje Hrvatske s področja, ki je bilo sestavni del bivše kraljevine Jugoslavije, pridobijo domovinsko pravico v tisti občini, v kateri so trajno naseljene. Člen 3. Občine so dolžne izdajati listino o pridobljeni domovinski pravici osebam, navedenim v členu 1., v teku enega meseca po prejemu vloge, onim, ki so navedeni v členu 2., pa v roku enega meseca po uveljavljanju te zakonske odredbe, odnosno po preselitvi. Zaključni člen 4. določa, da je stopila pričujoča zakonska odredba v veljavo z objavljenjem v »Narodnih novinah« (12. t. m.), izvršiti pa jo mora notranje ministrstvo.

Počastitev spomina dr. Anteja Trumbića. Te dni so minila tri leta, odkar je umrl znani hrvatski rodoljub dr. Ante Trumbić. Pokojnikovi prijatelji so v počastitev njegovega spomina priredili v Zagrebu v veliki dvorani Hrvatskega glasbenega zavoda spominsko slovesnost, na kateri je govoril o osebnosti in življenjskem delu dr. Trumbića profesor Lukas. Žalno mašo je v zagrebški stolnici ob tej priliki daroval nadškof dr. Alojz Stepinac.

Breganski župan je prisegel. Ob nedavni razmejitvi med Nemčijo in Hrvatsko so bile vasi Bregansko Selo, Jesenice na Savi, Nova vas, Obrežje in Rajc priključene Hrvatski. V Bregani je bila ustanovljena nova upravna občina, ki je priključena okraju Samoboru. Za breganskega župana je bil imenovan Nikola Kiepač, posestnik iz Luga, za njegovega namestnika Martin Frigl, delavec z Jesenic, v posvetovalni odbor pa so imenovani Josip Kalin, gostilničar iz Bregane, Anton Berce, Marko Plašević, Mika Ivković in Stjepan Vugrinec. Pred dnevi so sprejeli svoje posle in prisegli zvestobo Hrvatski in po glavniku.

Zamenjava bivšega jugoslovanskega denarja na Hrvatskem. Hrvatski državni zakladnik Košak je te dni odredil, da bodo na Hrvatskem do 29. t. m. zamenjavali bivši jugoslovanski denar po 10 in 20 dinarjev. Pri zamenjavi dinarjev v kune bodo na zahtevo oblastev imetniki morali dokazati, kje so si ta denar pridobili, po potrebi pa bodo morali dokazati tudi svojo istovetnost. Bivši jugoslovanski denar po 20 in 10 dinarjev, ki je bil pritrhotan na Hrvatsko, je najstrožje prepovedano zamenjavati.

Hrvatski vojni ujetniki iz Italije se vrnejo domov. Vsi vojni ujetniki bivše jugoslovanske vojske hrvatske narodnosti, ki so prišli v italijansko vojno ujetništvo, se bodo zdaj po Ducejevi odredbi vrnili domov. Gre za 2486 ujetnikov v ujetniških taboriščih v Italiji in Albaniji.

Iz Srbije

Javne molitve za rešitev srbstva. V kragujevski pravoslavni cerkvi so bile pred dnevi molitve za rešitev srbskega naroda iz zdajšnje nesreče in za povrnitev miru v deželo. Po končanih molitvah je imel v cerkvi govor pravoslavni duhovnik Sretenović, pred cerkvijo sta pa govorila vojaška poveljnika Petrović in Nikić.

Slovenski grob v Krupnju. Sredi oktobra je umrl v Krupnju ob Drini slovenski izseljenec g. Jožef Barle. Rajnik se je izselil iz Naklega 6. julija v Kamenico zapadno od Valjeva (srez podgorski). Ker je ta srez zelo siromašen in ni mogel vzdrževati slovenskih gostov, so bili Barle in tovariši preseljeni v Krupanj, srez radievski, kjer so rudniki, železna in lesna industrija. Pokojniku, ki je bil slušatelj prava, bodi ohranjeno spomeni.

min, njegovim svojem pa naše iskreno sožalje!

Božič Jože je umrl. V Valjevu je preminul za angino g. Jože Božič, tovarniški mojster z Jesenic. Pokojnik je bil po rodu Ljubljčan, kjer se je tudi izučil v ključavničarski stroki. Zatem je delal na Dunaju in v Pulju, potem pa je bil 47 let v službi Kranjske industrijske družbe na Jesenicah. Naposled je bil delovodja do 1. aprila, ko je stopil v pokoj, 8. julija pa se je izselil v Valjevo. Pokojnik, ki je bil značajan mož in na Jesenicah zelo priljubljen, je zapustil užaloščeno vdovo, dva sina in dve hčerki. Pogreba na valjevskem pokopališču so se udeležili vsi valjevski Slovenci in je bil položen v grob poleg pokojnega Ivana Potrata. V slovo mu je spregovoril ing. Cvetko Kristan, slovenski pevec pa so zapeli prelepo »Vigred se povrne«. Bodi rajnkemu zemljica lahka, njegovim preostalim pa izrekamo iskreno sožalje!

Nesreča v prostorih »Obnove« v Beogradu. Zaradi močne košave, ki je divjala v Beogradu, se je zrušil od aprilskega bombardiranja razmaženi zid znane beogradske gostilne »Šumatovac« in padel na streho poslovia bivše »Politike«. v kateri zdaj izhaja »Obnova«. Streha ni mogla vzdržati toliko teže in je popustila. V uredniške prostore »Obnove« se je nato zrušil strop in pokopal pod razvalinami dve uradnici, zaposleni pri tem dnevniku. Znani srbski novinar Miča Dimitrijević se je pa še pravočasno rešil.

Angleški oficirji med komunisti. Beogradska »Donauzeitung« poroča, da je pri vasi Junkovac neki srbski oddelek uničil komunistično gručo. Pri preiskavi listin mrtvecev se je ugotovilo, da sta bila dva med njimi Angleža, ki sta se ob zlomu Jugoslavije zatekla v gozdove. Kakor zatrjujejo v Beogradu, je med komunisti v Srbiji skrito še devet angleških oficirjev. Med njimi so nekateri člani angleške tajne službe.

Domači zdravnik

Sladkorna bolezen ni danes več tako nevarna

Pravijo, da človek dobi sladkorno bolezen, če uživa preveč dobrot. To pa ne drži zmerom, saj so pogosti primeri te bolezni, ko o

prevelikih dobrotah ni nič videti. Odkar je zdravniška veda odkrila insulin, je prej nevarna sladkorna bolezen izgubila mnogo svoje nevarnosti. Pa tudi sicer je zdravniška veda to bolezen že zelo temeljito preučila v korist vsem nesrečnikom, ki oboliijo zanj.

Sladkorna bolezen povzroča, da se sladkor in hranila ne razdeljujejo pravilno po telesu. Prebavila slabše delujejo in zato se jim mora bolnik s primerno prehrano prilagoditi. Treba pa se je strogo ravnati po zdravniških predpisih. Če je bolezen lažjega značaja, bolnik niti ne potrebuje vbrizgov insulina. Drži naj se le predpisane hrane in živi zmerno.

Četudi je bolezen tolikšna, da brez vbrizgov ne gre, lahko sladkornobolni doživi tolikšno starost kakor vsak drug zdrav človek. Paziti mora strogo na prehrano in sploh paziti nase. Ogibati se mora vseh priložnosti, ki so škodljive zdravju, in biti mora v nekaki trajni zdravniški oskrbi. Ta njegova trajna pazljivost pa ne sme biti krčevit strah, temveč le pametno sodelovanje pri zdravljenju. Bolnik se mora zmerom gibati, kajti delovanje mišic povzroča pravilnejšo izrabo sladkorja. Bolnik mora biti natančno poučen o svoji bolezni in mora natančno vedeti, kaj vse mora storiti. Če si bolniki sami dajejo vbrizge insulina, morajo vedeti, kdaj je to potrebno. Pameten bolnik si zelo olajša svoje težave in je lahko veder in sposoben za delo kakor vsak zdrav človek.

Kako je treba streči ležečemu bolniku. Osebe, ki negujejo bolnika, naj natančno izvršujejo vsa zdravnikova navodila. Meriti mu morajo toplino, dajati ob določenem času zdravila, pomagati bolniku pri jedi, spreminjati položaj v postelji, rahljati posteljo, pomagati mu pri opravljanju telesne potrebe in tako naprej. Bolnik mora imeti mir in dobivati mora ob pravem času zanj določeno hrano. Perilo se mu mora pogosto menjati, posebno če se znoji. Prav tako moramo paziti, da bolnika perilo ne tišči. Perilo bolnika ne smemo shranjevati s perilom ostalih članov družine. Tudi prati ga moramo posebej in ga razkuževati. Perilo razkužimo tako, da ga namakamo pred pranjem približno šest ur v vodi, ki smo ji pridali na en liter eno žlico lizola. Po tem namakanju lahko peremo perilo kakor navadno. Bolniška postelja mora biti dostopna od vseh strani. Vzglavje naj bo udobno. Potrebno je, da posteljo vsaj enkrat na dan prezračimo. Še boljše je, če jo prezračimo dvakrat do trikrat.

Po širnem svetu

× **Prebivalstvo zemlje šteje zdaj blizu 2500 milijonov.** Leta 1910 so prebivalstvo zemlje cenili na okroglo 1620 milijonov. Deset let pozneje se je to število zvišalo že na 1811 milijonov, leta 1930. pa na 2175 milijonov. To veliko porast zemskega prebivalstva razlagajo predvsem z napredkom zdravstva in zdravniške vede, kar ima za posledico, da je umrljivost med dojenčki zelo majhna. Danes šteje človeštvo najbrž že blizu 2500 milijonov duš. Vsemu temu človeštvu je na razpolago 145 milijonov kvadratnih kilometrov zemske površine, ki pa ni vsa primerna za naselitev, kajti v to površino so všteta tudi polarna, puščavna, visokogorska in druga neplodna ozemlja. Kar se tiče prebivalstva posameznih celin, je štela Azija leta 1930. 1196 milijonov duš, Evropa 581 milijonov, obe Ameriki 277 milijonov, Afrika 161 milijonov in Avstralija 11 milijonov.

× **Zatiranje pegastega legarja.** V aprilu 1. 1940. je bil odprt v Krakovu zavod za preučevanje pegastega legarja (tifusa). Naloga zavoda je bila zagotoviti čimprej kar največ seruma proti pegastemu legariu, da bi bili vojski na vzhodnem bojišču obvarovani te nevarne bolezni. Ko je nemška vojska zasedla Lvov, je bil ondotni zavod za zatiranje pegastega legarja združen s krakovskim. Zda delo na pridobivanju seruma okrog 500 zdravnikov in kemikov. Krakovski zavod je najmodernejša naprava te vrste na svetu.

× **Irak je prekinil državniške zveze s Francijo.** Iz Vichyja poročajo: Iraški posla-

nik je uradno obvestil francosko vladu, da je njegova vlada sklenila prekiniti državniške stike s Francijo.

× **Nov angleški poveljnik v Egiptu.** Iz Lizbone poročajo, da je bil za naslednika generalu siru Robertu Finlaysonu kot poveljnik zapadnih oboroženih sil (v Veliki Britaniji) imenovan poveljnik angleških oboroženih sil v Egiptu sir James Marshall Cornwall. General Finlayson zapusti svoje mesto zaradi starosti.

× **Norcem je treba vzeti puške.** Londonški »Daily Mirror« je začel ostro gonjo proti angleški narodni straži, ki so jo ustanovili, da bi deželo varovala pred nenadnim vpadom. List terja naravnost, naj se ta narodna straža razpusti, kajti v svoji vnemi in v svojem strahu pred sovražnimi padalci je ubila že mnogo starcev, žensk, otrok in domačih padalcev, ki so se urili. »Tem norcem je treba puške vzeti in jih oborožiti s balončki, privezanimi na palico, da bi ne bili več tako nevarni,« pravi londonski dnevnik.

× **Na Črnem morju potopljena madžarska ladja.** Na Črnem morju je zadela ob mino madžarska motorna ladja »Uncvar« (1200 ton), ki se je takoj potopila. Dvanaest mož posadke je utonilo.

× **Potres je razdejal 17 vasi.** Na področju od Ersidžana in Terdžana v Turčiji je bil te dni strašen potres, ki je napravil hudo škodo. 17 vasi je bilo čisto razdejano. V njih so našli okoli 30 mrtvih in mnogo ranjenih. Na železniški progi so se sesuli trije predori.

Zrušilo se je tudi neko večje skladišče kmetijskega ministrstva, polno živeža, ki je ostal pod ruševinami.

× **Silen vihar na Danskem.** Nad Dansko je divjal te dni silen vihar s hitrostjo 100 km na uro. Število mrtvih in ranjenih je precejšnje. Mnogo hiš je veter porušil. Vihar je treščil več oseb ob tla in jih poškodoval. Mesti Aabenraa in Faaborg je morje preplavilo.

× **Oklep kralja Gustava Adolfa so našli** V Stolnici v Straennaesu so našli pozlačen oklep Gustava Adolfa, švedskega kralja. Oklep je bil izdelan leta 1620 v Arborgu. Švedski zgodovinarji so dolgo iskali ta pomembni zgodovinski in umetniški izdelek.

× **V drožih je snov, ki nas varuje sivih las.** Če hranimo črne podgane nekaj časa s hrano brez vitamina B, postane njihova dlaka siva. Če potem primešamo hrani drožni izvleček, postane dlaka kmalu spet črna. Isto so opazovali tudi na srebrnih lisicah in črno-belih podganah, krmljenih s hrano brez vitamina B. Učenjaki pa so hoteli tudi doznati, ali je starostna osivelost človeka enako v zvezi s pomanjkanjem vitaminov. Neka oseba je imela že nekaj sivih las, ko je začela jemati drožni izvleček. Kmalu so dobili sivi lasje spet prvotno barvo, poleg tega so pa postali vsi lasje bolj blesteči.

× **Pri 20 letih trikrat vdova.** Med vdovami si je menda priborila svetovno prvenstvo 20letna gospa Gudruna Helbergova iz Humunee na Švedskem, ki je te dni postala že tretjič vdova. Pred poldrugim letom se je mlada Gudruna prvič poročila z nekim elektromonterjem, ki pa je že po dveh mesecih umrl. Ubil ga je električni tok. Kmalu po tej nesreči se je drugič poročila. Tokrat je vzela nekega mizarskega mojstra, ki pa ga je tudi brž izgubila. V neki tvornici je polagal pod in je pri tem tako nesrečno padel, da je čez nekaj ur izdihnil. Gudruna je dobila še tretjega moža, nekega konjereja. Tega pa je te dni žrebec brcnil s tako silo, da je tudi umrl.

× **Pozlačeno navadno kovino je prodajal za zlato.** V Vichyju so v nekem hotelu detektivni državne policije aretirali 51letnega Ludena Gagnaira, ki je opozoril policijo nase z razmetavanjem denarja. Policija je ugotovila, da je možak iskal kupca za 4,2 kg težak kos zlata, za katerega je zahteval 670.000 frankov. Neki detektiv se je izdajal za kupca in kupil zlato za 600.000 frankov. Ko je bila kupčija na videz že sklenjena, so Gagnaira aretirali. Mož je hotel pobegniti in je na begu vrgel proč zlato, pa so ga dohiteli in odvedli na policijo. Tam se je izkazalo, da sploh ni prodajal zlata, temveč dobro pozlačen kos neke navadne kovine. Gagnaire je izjavil, da je prodajal zlato za nekoga drugega, ki mu je obljubil 60.000 frankov provizije. Aretiranec je doma iz Pariza, kjer je zahajal v najboljše družbo.

Razen človeka sanjajo tudi višje vrste živali

Splošno smatrajo sanje za lastnost človeka, ki izraža v njih svoje vtiske, skrite želje, toda tudi nekatere živali imajo dar sanj. Pri psu, zlasti pri lovskem, lahko opazujemo, kadar spi, kako premika noge in glavo, kakor bi tekkel za zajcem. Večkrat pa tudi zalaja ali zatuli. Poznavalci zatrjujejo, da lahko po kretinah spoznamo, kaj pes sanja, da teče za zajsanje, da so potrli, ko se zbude. sanje, da so potrli, po se zbude.

Naravoslovci pravijo, da sanjajo tudi lisice. Do tega sklepa so prišli na podlagi opazovanj, ko so ugotovili, da tudi speča lisica giblje z nogami in glavo.

Enako sanjajo včasih ptice. Nekatere ptice pevke drže glave v spanju pod krili in tiho pojo kakor v sanjah. Človeku se večkrat zgodi, da začne v spanju mahati z rokami ali brcati. Tudi pri živalih taki pojavi niso nič posebnega. Pač pa ne vidimo pri plezalkah, dvoživkah, in mehkužcih nobenih znakov, ki bi kazali na to, da lahko tudi sanjajo. Sanje so torej pridržane človeku in višjim vrstam živali.

Smeh je zdravje :::::

Stara navada železna srajca

Goreč je muzikant Andrej Porenta, na pumprdum svoj vsak večer trobenta. In zmerom isto se pri njem ponavlja, ko po zaključku instrument pospravlja:

Z desnico robec k ustom si ponese, z levico iz trobente vlago strese. Po vsakem kosu, ki ga odtrobenta, že veš, kaj bo storil Andrej Porenta.

Brez ljubice Andrejček tudi ni, v naročju ko trompeto jo drži, poljubilja jo, ko pihal bi v trobento. Je križ z navado staro in s Porento...

Naenkrat stike izgubi z resnico in kot trompeto zavijti devico. Mladenka v strahu splašena zavrigne, a on še robec k ustom si pritisne.

NAJPAMETNEJŠI NASVET.

Neki časopis je imel običajno posvetovalnico. Naročniki so kar deževali z vprašanji za razne nasvete. Tako je neki konjerejec vprašal list, kaj naj stori s konjem, ki je zdaj krepak in zdrav, zdaj pa spet bolan in kilav. Posvetovalnica časopisa mu je odgovorila: »Kadar je videti vaš konj zdrav in krepak, ga prodajte!«

TAKŠEN JE ČAS

Mati: »Dana, ali si se že odločila, koga boš vzela, Dušana ali Zorana?«

Dana: »Zorana.«

Mati: »Saj je vendar Dušan prijetnejši fant.«

Dana: »Bil je nekoč, zdaj pa ga Zoran zelo prekaša.«

Mati: »Kako to?«

Dana: »Dušan mi prinaša samo cvetje, Zoran pa prinese poleg cvetja včasih tudi kako kranjsko klobaso...«

NA SODIŠČU

Sodnik (obtožencu): »Dobili boste odvetnika na državne stroške.«

Obtoženec: »Ali bi ne mogel dobiti na državne stroške rajši nekaj dobrih prič?«

PREPOVEDAN VHOD

Ravnatelj: »Čemu prihajate? Ali niste videli na vratih zapisano, da je vhod prepovedan?«

Berač: »Videl sem, gospod, videl, zato pa sem jih prišel vprašat, zakaj je prepovedan.«

PRI ZDRAVNIKU

Zdravnik: »Pri takšnem kašlju ne smete kaditi in ne piti alkoholnih pijač.«

Gasper: »Torej smem zdaj samo še kašljati?«

PRAŠEK PROTI PIJANČEVANJU

Valpurga: »Kupila sem prašek proti pijančevanju in ga vsula možu v kavo.«

Kunigunda: »Ali je kaj pomagalo?«

Valpurga: »Tako je pomagalo, da zdaj več ne pije kave.«

Izdelujem razna vretena za krožne žage.

Avtomatične brusilne stroje

za brušenje gaterskih in krožnih žag.

FRANC LONČAR

Izdelovatelj avtomatičnih brusilnih strojev
CELOVSKA C. 43 — LJUBLJANA VII

MALI OGLASI

VEČ HARMONIK

klavirskih, diatoničnih in kromatičnih (tudi otroških) je ugodno naprodaj pri »PROMET« (nasproti križanske cerkve). (Tudi ob nedeljah dopoldne na ogled.)